

mladika

XV

1971

6/7

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1971 leto XV. šte. 6-7

VSEBINA:

Jože Peterlin: Naš prispevek k duhovni rasti naroda	101
Sergij Kocjančič: Slovenski tabor in Društvo izobražencev	103
Z.: Pogovor s slikarko Zoro Korenovo	106
Zúbek-Brecelj: Pomlad Adele Ostroluške	107
Albert Miklavc: Pesmi	108
Josip Kravos: Napredna Kozjapara	109
Drago Štoka: Pogovor pred čebelnjakom	110
Mojca Rant: Mojca in Meta prvič na Triglavu	112
Marinka Pertot: Cesta, ki bi uničila barkovljanske domove	114
Slovenski poldnevnik: - Slovenski inženir v cesarstvu Selassija	115
Mlada beseda: Marino Benedetti, Iz krmarjevega dnevnika	116
Sergij Kocjančič: Studentje na tržaškem radiu	116
Peterica: Za sodobne žene in dekleta	118
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	120
Vrtovi muz: Goršetova galerija v Kortah, Černigovejva šola, Slovenska likovna umetnost v Parizu, Gorje zelenemu drevesu (Martin Jevnikar)	120
Čuk na obelisku	124

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka.

Uredništvo v Gorici: SKAD

Zunanja oprema
LOJZE PERKO

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno.

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

tržaški zvon

ZDRAVITI SE MORAMO SAMI

V letošnji dvanaesti številki Naših razgledov piše dr. Jurij Zalokar, priznani zdravnik primarij psihiatrične bolnišnice v Begunjah na Gorenjskem, o psihologiji narodnega zatiranja. Članek je tehten in se mi zdi vreden branja predvsem zato, ker se bralcu ob njem vzbujajo zanimive paralele. Nekatere misli in trditve namreč naravnost tirajo k razmišljanju o tematici, ki jo Zalokar obravnava. Tako je mene na primer pritegnila predvsem neka misel, ki se nanaša na psihologijo večinskega naroda. Piše dr. Zalokar: »Ljudje (večinskega naroda, op. p.) se namreč navadijo, da projicirajo nanj (na zatirani narod, op. p.) najrazličnejše lastne slabosti in druge nevšečne lastnosti, ki jih pri sebi nočejo opaziti.«

In res. Samo ozrmo se okoli sebe! Kolikokrat smo že slišali na naš račun očitek, da smo »zaprti«, da se zapiramo. Toda ali ni morda prav narobe? Ali ni morda res, da Slovenci skoraj vsi kolikor toliko obvladamo oba tukajšnja jezika, da poznamo italijansko slovstvo in zgodovino, da podpiramo (za) vse mogoče tudi italijanske stranke itd. Vprašanje je, koliko poznajo nas naši sodeželani: ali jih zanima, odkod smo prišli? Verjetno mnogo bolj, kam bomo šli... Kdo je torej zaprt?

Nato omenja dr. Zalokar še »pomembno skupino ljudi iz zatiranega naroda, ki se priključijo nasprotniku, da bi z njim skupaj udarili po narodu, iz katerega so izšli... (Ti) iščejo v narodnem boju priložnost za uveljavljanje osebnih ambicij in koristi.« Ali niso namreč tudi med nami ljudje, ki nam ponavljajo, kako smo »zaprti«, tako da že sami sebe opazujemo z občutki krivde? Pisec članka je mnenja, »da bi samo tej vrsti ljudi ustrezal izraz odpadnika.«

Iz članka dr. Zalokarja sem vzel samo drobec in ga skušal prenesti na naše razmere. Seveda bi bilo vredno zapisati še besedo o vesti, ki se oglašja pri odpadniku in jo je treba umiriti z opravičili, na primer tako, da se gradijo teorije o ničvrednosti ali manjvrednosti drugega naroda (v

slovenskem jeziku ni mogoče izraziti vsega tako kot v italijanščini ali naj novejša skovanka »slovenčki« itd.) Živa in prodorna je še misel o ozračju strahu, »ko (pripadniki manjšine) v svojih izjavah skorajda bolj naglašajo svojo privrženost tuji državi kot pa zahtevo po pravicah svojega naroda.« Misel na Beneško Slovenijo se tu ponuja sama od sebe.

Za to razmišljanje smo lahko dr. Zalokarju res hvaležni. V teoriji namreč on pojasnjuje naše stanje in ga razume bolje kot mi, ki v tej brezizhodni situaciji živimo. Analiza — četudi teoretična — utegne biti za nas koristna. Saj človeka moreš zdraviti šele potem, ko si ugotovil, za čim boleha. Dr. Zalokar nas uči, kako diagnosticirati. Zdraviti pa se moramo sami.

JE ODGOVOR, KI NE ODGOVARJA, ŠE ODGOVOR?

Vsi kritiki nove usmeritve Mosta so lahko počlaščeni, kot zvemo iz odgovora njegovih urednikov v Novem listu od 21. maja t.l. Uredništvo da nima navade odgovarjati svojim kritikom, toda v tem primeru da zaradi javnosti na dva zapisa pribije nekaj dejstev in izrazi nekaj misli. Toda Most ima lahko mirno vest: pribita dejstva in izražene misli so lahko namenjene javnosti, toda z mišljenim odgovorom imajo prav malo zveze.

Navajanje Prešerna lahko vzbudi vtis razgledanosti, toda v mišljeni odgovor prav malo spada. — Urednika jemljeta za zgled zadnje štiri številke, čeprav so »kritiki« imeli v mislih »novo« usmeritev revije, ki je prebila trezno mero predvsem v zadnjih dveh številkah.

Lino Legiša je slovstveni zgodovinar prvenstveno in ne kulturni ustvarjalec. Njegovo citiranje res nima zveze s tistim, kar so kritiki mislili z »določeno ljubljansko duhovno revščino«. Ta označba tudi ni črnobela, da bi jo bilo razumeti

Dalje na 3. str. platnic

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številke) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

NAŠ PRISPEVEK K DUHOVNI RASTI NARODA

V zadnjih letih smo se spominjali že več zelo pomembnih zgodovinskih trenutkov naše narodne preteklosti. Lepi trenutki so pač vedno lepi, iz njih črpamo moč in pogum za nadaljnje življenje.

Spomini se nam pač vračajo v čas, ko je slovensko ljudstvo na Primorskem zaživelo svobodno narodno življenje; v čas, ko je zapela toliko let zatrta naša beseda in melodija naše pesmi.

Tisti veseli vrisk in tisto neizmerno veselje se je odražalo v rožah na oknih in plapolanju zastav s streh. Tako v meštu kot v vaseh. Kako prazničen je bil tedaj Sveti Ivan in kako lep Sveti Jakob in Škedenj! Kako lepe naše vasi!

Toda koračnice so polagoma prenehale odmevati, rane, v vojni dobijene, so se polagoma celile. Ljudje niso več želeli vračanja h krvi in maščevanju, ampak so si želeli miru, zahrepeni pa so tudi po domači duhovni kulturi, kakor se je izkristalizirala v pesmi Simona Gregorčiča in Kosovela, v topli ljubezni Stanka Vuka in v romanu in povesti predvojnega Čedermaca — našega Bevka.

Ko danes gledamo nazaj, vidimo, da je ostalo slovenstvo živo tam, kjer je prosvetno delo prisluhnilo tistemu klicu. Mnogokje kjer so nekoč plapolale zastave in se smejale rože, mnogokje tam je danes naša pustinja, morda prav zato, ker nismo in niso pravočasno slišali klica ljudske duše.

V ta čas nekako sega začetek ljudsko prosvetnega delovanja Slovenske prosvete. V dobo, ko je bila sicer vojna končana, vendar še ni bilo polne svobode. Bil je to čas stalinistične enosmerne miselnosti, ko je bilo mogoče govoriti samo v ENEM jeziku in je vse delo moralo nositi en sam pečat. Po enem letu poveljne svobode se je del tukajšnjih Slovencev uprlo temu, da bi imela samo ena stran monopol nad vsakim političnim, javnim in kulturnim življenjem sploh. Tako je nastala prva organizirana skupina Slovenske prosvete in na jesen 1946 prvi njen glasnik — revija Mlada setev.

Tudi vsebinsko je šlo za nekaj novega. Ljudska prosveta Slovenske prosvete je hotela navezati svoje delovanje na slovensko duhovno izročilo. To izročilo govori iz podobe naše krajine, ki ji dajejo pestrost in vsebino cerkvice na gričih in znamenja na poljih, umetnine v naših umetnostnih galerijah s krščansko tematiko in poezija in proza naših največjih pesnikov in pisateljev. Povezati bodočnost z duhovno dediščino, to je hotelo novo prosvetno delo. Ne izbrisati 1500 let, o katerih govori Cankar, ko je moral narod bojevati boj za obstanek, boj tisočpetstotih let, da je bil živ in da je lahko branil svoje pravice v tej zadnji strahotni vojni. Te preteklosti — tako je čutilo tudi ljudstvo — ni mogoče ne zatajiti, ne izbrisati.

In pa ves naš narod je moral zadihati življenje, kajti premajhni smo, da bi lahko kdo koga odpisal. Za obstanek smo potrebni vsi, vsi z različnimi svetovnimi nazori, različnih gledanj in teženj, zato je novo prosvetno delo klicalo k vsenarodni spravi, k strnjnosti v stiski.

Iz tistih skromnih, a upornih in trdih začetkov delovanja se je polagoma to ljudsko prosvetno gibanje razraslo. Seglo je v mestne četrti in na našo vas.

govor
prof. Peterlina
na taboru

V začetku nismo imeli strehe za seje, prva prireditev je bila tu, na Repentabru, pod milim nebom, ker ni bilo za nas dvorane. Danes je skoraj v vsaki župniji tu večji, tam manjši dom.

V središču mesta je v ULICI RISORTA prenovljen Marijin dom. V starem domu nam je dala Marijina družba prostor za prva večerna predavanja. Novi dom je bil dograjen preteklo leto. Tudi pri SV. IVANU je bil lansko leto dokončan in odprt nov Marijin dom. V ROJANU pa smo letos že praznovali 10 letnico njegovega delovanja. V BARKOVLJAH imamo že desetletje dvorano Pri SV. VINCENCU pa je Ognjišče namenjeno prosvetnemu življenju. Tudi pri SV. JAKOBU imajo združevalno središče. To so postojanke v mestu.

Na OPČINAH deluje četrto leto Finžgarjev dom, v ŠKEDNJU tudi Dom, ki dobiva širše dimenzije. Pred 22. leti je zrasla dvorana na BAZOVICI, ki služi večjim prireditvam in kinu, a pred nekaj leti je nastal blizu te dvorane SLOMŠKOV DOM. V čas pred 20. leti sega dvorana v DOLINI z bogato preteklostjo prosvetnih večerov, pred nekaj leti je zrasel blizu te dvorane MLADINSKI DOM, namenjen predvsem mladini.

V SVETOKRISKI DVORANICI je bila že med vojno slovenska šola, po vojni so jo razširili in je bila priča mnogih prireditev vseh vrst.

Najmlajši so domovi v BOLJUNCU in pred kratkim dograjeni dom JANEZA EVANGELISTA KREKA v Borštu

Svoje prostore ima centrala v mestu v ULICI DONIZETTI in to celo nadstropje, ki jih je treba samo še prezidati in urediti.

Dvorano ima PROSEK in čaka prosvetne delavnosti; večje in manjše za prosveto zasilne sobe imajo na KONTOVELU, na KATINARI, v TREBČAH, v ZGONIKU.

Lepo urejeno dvorano pa imajo poleg odprtega prostora MAČKOVLJE

V RICMANJIH rase najmlajši prosvetni dom, ki bo — tako upajo — dogotovljen jeseni.

Tedaj 22 prosvetnih žarišč je zraslo v teh letih. Med temi so velike hiše, prostorne dvorane, pa tudi skromni prostori. Vse to je bilo ustvarjeno z velikimi žrtvami naših ljudi, saj je bila javna pomoč za vse domove zelo malenkostna v primeri s tem, kar so domovi stali

Vsiljujejo se številke, koliko prosvetnih večerov, koliko dramskih predstav, koliko predavanj in koncertov je bilo v teh prostorih in koliko naših ljudi je našlo v njih čas oddiha, duhovne obogatitve in narodne potrditve in vere. A se ne bomo ustavljali ob tem.

Želeli bi poudariti odprtost teh domov: odprti so vsem našim ljudem. Tako domovi na deželi kot osrednji prostori v mestu, v katere zahaja na primer že več kot 15 let mladina v Kulturni klub ali kamor vabi Društvo izobražencev intelektualce, tako na predavanja kot na študijske dneve v Dragi. Hočem poudariti odprtost teh društev in prostorov vsem našim rojakom.

Četrto stoletja delovanja ni veliko, če merimo po človeškem življenju. Vendar sodimo, da je to delo le pognalo korenine. Do danes se je marsikaj spremenilo. Stalinistična doba je — hvala Bogu — minila. Od katoličanov zahteva pokoncilski čas novo širino. V novem razdobju čaka zato nove rodove novo delo. Vidimo, da novi rodovi prihajajo in rastejo, saj današnji tabor podaja roko prav mlademu rodu in to smo želeli doseči: da se bo že mladi rod izživljal v pesmi in besedi.

Novo četrtoletje čaka nove delavce, ki bodo segli še v vse tiste kraje, kjer je prosvetno življenje še plaho in neznatno ali ga sploh ni. Se je takih krajev. Treba je seči še v zadnje koticke našega Trsta, saj je morda tu celo večja potreba kot v vaseh, kjer deluje celo več društev. V mestu vsaj naši cerkveni zbori pojo, treba jim je nuditi pomoč še s širšim prosvetnim zaledjem — posvetiti tedaj večjo skrb.

In razširiti delo med Slovence v Kanalski dolini in v Beneški Sloveniji. Ni sicer to samo naša naloga, kajti v glavnem jo bodo morali izvesti oni sami. Vendar smo s svojimi stiki pomagali k njihovem osveščanju in smo zato veseli, da so prav sem na Repentabor v preteklih letih prvič prišli in na naših prireditvah prvič zunaj najožje domovine nastopili.

V novo četrtoletje pojdimo z zadoščenjem, da smo kljub kakemu nerazumevanju, kljub pogosti zamlčanosti in preziru s strani, od koder to ne bi smelo biti, s trdno voljo in z najboljšimi nameni služili pri prosvetni rasti naših ljudi in da smo s skromnimi sredstvi naredili nekaj, kar se da meriti z delom ogromnih podpor.

V novo četrtoletje pa pojdimo tudi s prepričanjem, da je naše delo še potrebno našim ljudem. Še jim moramo pomagati do lepih večerov, še jim moramo govoriti o narodni preteklosti, o lepoti našega slovenskega sveta, o naši kulturi in pesmi. Da, še se moramo strniti ob naših duhovnih vrednotah, spet kliče čas vse Slovence brez razlike k narodni spravi, ker moramo v demokratičnem sodelovanju gledati v skupni cilj — bodočnost našega naroda.

SERGIJ KOCJANČIČ

SLOVENSKI TABOR IN DRUŠTVO

Del množice na taboru

IZOBRAŽENCEV

Obe osrednji prosvetni organizaciji v naši deželi, tako SPZ kot Slovenska prosveta sta v zadnjem času poudarili pomen in nalogo ljudsko prosvetnega dela med našimi ljudmi. Prva na občnem zboru, druga pa ob 25-letnici delovanja, kateremu je posvetila letošnji tabor, k temeljitejši obravnavi svojih nalog pa se bo povrnila na jesenskem občnem zboru.

Danes ne dvomi nihče, da je ljudsko prosvetno delo posebej na tem ozemlju izredno važno in da je z nalogo prosvetne delavnosti združena tudi velika vloga ohranjanja in utrjevanja slovenskega narodnega življenja. V tem kratkem pregledu se bomo omejili na misel o taboru, osrednji del pa bomo posvetili *Društvu slovenskih izobražencev*, ki pripravlja za september spet študijske dni v Dragi pri Bazovici.

Razgovor o Društvu izobražencev je vodil časnikiar *Sergij Kocjančič*. Hotel je najprej vedeti v koliko so slovenski izobraženci zainteresirani še za kako izvenpoklicno delo in udejstvovanje, saj je znana tožba nad njimi, da se ne zanimajo za nič.

Ali je tedaj vaše Društvo slovenskih izobražencev želelo pritegniti naše intelektualce k prosvetnemu delu in izvenpoklicni kulturni angažiranosti?

Odgovarja predsednik društva, *prof. Jože Peterlin*: Ko smo ustanovili Društvo slovenskih izobražencev, smo imeli v mislih srečanja, kajti čutili smo, da smo preveč med seboj razbiti, da se premalo vidimo: morda se srečamo v šoli, morda mimogrede na kaki prireditvi, več pa skoraj ne. Mnogi so po uradih, preživijo velik del življenja v neslovenskem okolju, zato se pogosto celo niti ne poznamo med seboj.

Ko ustvarimo družbo, pa že lahko razmišljamo o problemih, mimo katerih izobraženelec ne more, saj zadeva ob nje vsak dan, lahko tudi govorimo in razmišljamo o problemih svojega naroda. Zato se pač moramo v nadaljnji stopnji tesneje povezati s svojimi ljudmi, lahko razvijemo svojo delavnost na ljudsko prosvetnem polju in pomagamo lahko na praktično strokovnem področju. Društvo naj bi bilo združevalno središče izobražencev iz naše dežele, pa tudi iz Slovenije in pa izobražencev naših izseljencev, ki potujejo in prihajajo v Trst. Študijski dnevi dosegajo v tem oziru vrh našega prizadevanja. V Drago prihajajo tako predavatelji kot udeleženci iz naše dežele kot iz Slovenije, Koroške in zdomstva. Čeprav različnih gledanj in različnih svetovnih nazorov, udeleženci in predavatelji obravnavajo na akademski višini tudi probleme, ki nas ločujejo. To vsenarodno združevalno vlogo društva so doslej pravilno vrednotili vsi Slovenci, razen kakega posameznika, ki verjetno tega dela ni dobro poznal.

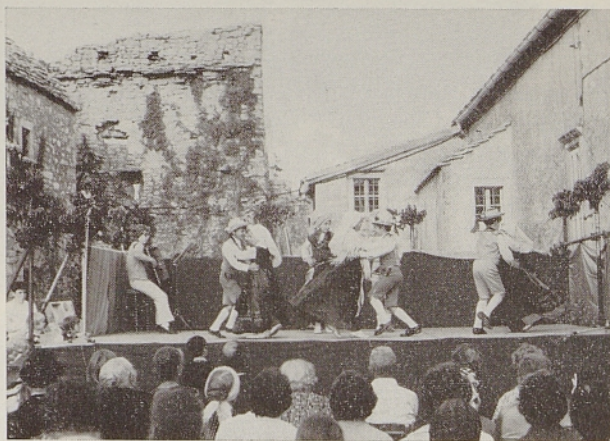
TABOR

Petindvajsetletnica delovanja Slovenske prosvete gotovo zasluži bolj zbrane proslave kot je to mogoče doseči na taboru, na prostem, ko se srečujejo znanci in prijatelji in ko se pripravljajo različne skupine za svoje nastope. Tudi ni nihče pričakoval take zbranosti. Petindvajsetletnice se bomo spomnili v jeseni ob temeljitih referatih in ob temeljitejšem pregledu opravljenega dela in razmer, v katerih smo začeli.

Tabor je bil tisto srečanje naših ljudi, na katerega so vsako leto tako radi prihajali. Je bil nastop prosvetnih skupin iz krajev od Mačkovelj, preko Boršta in Bazovice, pa skozi mesto in Opčin do Sv. Križa.

Veseli smo bili, da je nastopila mladina skupno s starejšimi pevci: vsi brez razlike so čutili svojo nalogo in so jo izvedli na najboljši način. ki so ga zmogli. Kdor je razumel in čutil nacionalni pomen takega nastopa nad 130 ljudi, je prenesel tudi nekoliko daljši spored, čeprav je morda moral stoje iz sence opazovati in poslušati nastopajoče, ker je morda prišel prepozno, da bi dobil sedež. Ljudje, ki so pravilno razumeli smisel tabora, so dobrohotno ostali na mestu do konca in izražali svoje navdušenje z velikim odobravanjem. Le kdo bi ne bil vesel nastopajočih iz krajev ob morju in s Krasa, kjer je včasih tako sibka naša beseda!

Tako pomeni tudi letošnji tabor lep uspeh. Mladinski zbor Slovenske prosvete v Mačkovljah je znova navdušil poslušavce. V narodnih nošah, ubrano in v solo petju so pod vodstvom učiteljice LJUBE SMOTLAKOVE res lepo izvajali svoj spored. Po-

Borštanska mladina s Krekovega doma pleše

Kondor Slomškovega doma igra in poje

vedati moramo, da so ti mladi pevci hčerke in sinovi tistih pevcev iz Mačkovelj, ki so nastopili na prvem taboru na Repentabru. Tako je tudi simbolična vez med preteklostjo in sedanostjo. Boljanski mladinski oder, ki je komaj dobil svoj dom, je prav lepo odigral enodejanko »Generalko« v režiji prof. IVANA THEUERSCHUHA. Posebno glavni igravci so podali svoje vloge doživeto in presenetljivo. Borštanska mladina Krekovega doma pa je prispevala letos folklorne ples. Ze lansko leto smo čakali Borštane, no, letos so pa le prišli in so tudi dostojno zastopali svojo vas. Skupino je vodila NADJA UDOVIČ. Bazovski KONDOR je že znan po svoji vigranosti. Zelo lepo so zastopali Slomškov dom in Bazovico sploh. — Da je bilo tudi mesto zastopano, za to so poskrbeli pevci od Sv. Antona. Dirigiral je JANKO BAN in bili smo jim res hvaležni za nastop. — Openci pa so nas obogatili letos z dvema nastopoma. Mladi TAIMS je pod vodstvom FRANCA POHAJACA igral in pel. Sedemnajst mladih pevcev in muzikantov je navdušilo občinstvo. Se večjo skupino pa predstavlja openski cerkveni pevski zbor, ki ga vodi STANE MALIČ. Vedno bolj spoznavamo, da se je na ta zbor mogoče zanesti in da je njegov nastop vedno zelo kvaliteten, pa naj bo v Finžgarjevem domu ali v farni cerkvi ali na Repentabru. Zato so pevce tudi poslušavci topto nagradili.

Govor je imel prof. Jože Peterlin, ki ga v celoti objavljamo na uvodnem mestu. Program sta povezovala simpatična dijaka Alenka Rebula in Peter Švagelj.

Vse to je suho naštevanje, a res je ves tabor razveselil in pomeni novo

Kako pristopate k delu? Katere izobražence vabite in koliko se jih odzove?

Odgovarja tajnica društva, učiteljica Julka Štrancarjeva: V teh letih delovanja (prihodnje leto bo deset let) smo vabili slovenske izobražence najprej k duhovni obnovi vsako prvo nedeljo v jezuitsko kapelo. Na predavanja, s katerimi smo začeli kasneje, pa smo vabili vse naše izobražence brez razlike: po časopisju in še z osebnimi vabili po pošti, če so se vsaj enkrat odzvali, kdaj prišli in s tem pokazali, da se zanimajo. Imeli smo odlične predavatelje, da omenim ljubljanskega nadškofa metropolita dr. Pogačnika, pomožna škofa Leniča in Grmiča, jezuitskega predstojnika p. Žužka itd. Letos pa so najbolj uspeli večeri: Srečanje z akad. slikarjem Tonetom Kraljem ob njegovi sedemdesetletnici; večer ob podelitvi literarne nagrad »Vstajenje« pisatelju Borisu Pahorju je prav tako zapustil lep spomin. (Tudi prejšnja leta so bile podeljene nagrade »Vstajenje« v okviru našega društva.) Letošnje duhovno pripravo za Veliko noč pa je imel škofov vikar v Churu, dr. Lojze Šuštar, ki je prav tako pritegnila precej naših izobražencev. Udeležba na predavanjih je bila od 50 do 100, študijskih dni pa se je udeležilo lani okoli 300.

Vaše društvo je doseglo največjo popularnost gotovo s študijskimi dnevi v Dragi, saj danes vedo zanje res povsod, kjer Slovenci živijo. Vedno več pa se o njih tudi piše. Bi lahko nekaj povedali o njih?

Odgovarja podpredsednik društva, dr. Martin Jevnikar, profesor v Trstu in na padovanski univerzi. Eno izmed zelo važnih delovanj društva so študijski dnevi v Dragi. Vrše se vsako leto v začetku septembra. Začeli so se leta 1966 in letos bodo že šesti po vrsti. Na njih se zbirajo slovenski izobraženci brez razlike meja in prepričanj, da na tem edinstvenem slovenskem parlamentu svobodno in brez strahu povedo svoje mnenje o slovenski narodni zavesti in o vseh vprašanih, ki tarejo svet, še posebej pa slovenskega človeka tu, doma in po svetu. Prav tako so prišli predavatelji iz vseh treh območij, kjer prebivajo Slovenci. Reči je treba, da so bili predavatelji resnični strokovnjaki na svojih področjih, mnogi delujejo na domačih ali tujih univerzah, prav tako so bile debate na dostojni višini.

Teh dni se udeležuje vedno več ljudi in tudi odmev o njih je v časopisju doma in za mejo vedno večji. Marsikatero vprašanje, ki je obdelano v Dragi so potem v časopisih še razširili ali poglobili, kar dokazuje, da povsod z zanimanjem spremljajo te prireditve.

Kakšen program študijskih dni imate za letošnje leto?

Odgovarja odbornik Miro Opelt: Navedel bom razpored, kakor se je izkristaliziral na več posvetih in sejah in dosegel dokončno obliko, ko smo zaprosili predavatelje in so se ljubeznivo odzvali našemu vabilu. SOBOTA 4. septembra 1971 ob 16. uri (vedno po italijanskem času):

Pozdrav, nato

Dr. Jože Velikonja, univ. prof. na univerzi v Seattlu (Wash. ZDA): *Zdomska Slovenija*;

Nato: dr. Drago Štoka, svetovalec dežele Furlanije - Julijske krajinne: *Perspektive slovenske narodne skupnosti v zamejstvu*.
Diskusija.

NEDELJA 5. septembra 1971 ob 8.30:

Nedeljska maša z govorom dr. Vilka Fajdige, univ. prof. ljubljanske teološke fakultete;

Ob 10.00: Primarij dr. Jurij Zalokar, primarij psihiatrične bolnišnice v Begunjah: *Psihologija raznarodovanja in narodnega zatiranja*;

Diskusija;

Ob 11.30 prof. dr. Gorazd Kušej, akademik, univ. prof. v Ljubljani: *Ustavne spremembe v Jugoslaviji na področju njene družbeno politične ureditve*.

ob 13.00: kosilo;

Ob 15.30: Dr. Vladimir Murko, univ. profesor v Ljubljani: *Politično ekonomski položaj Slovenije po novi ustavi*;

Ob 17.00: dr. Ludvik Vrtačič, štipendist Švicarskega nacionalnega sklada za znanstveno raziskovanje, Friburg (Švica): *Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji - zunanji odmevi*.
Diskusija.

Enkrat so izšle razprave s študijskih dni v knjigi. Nameravate s tem nadaljevati?

Odgovarja odbornik dr. Marijan Bajc:

Na naših študijskih dneh v Dragi so bila zelo kvalitetna predavanja, nekatera na zavidljivi znanstveni višini. Predavali so priznani strokovnjaki ter znani kulturni in javni delavci iz osrednje Slovenije in zunaj nje.

Odboru našega društva se je zato zdelo škoda, da bi vsa ta predavanja nekako samo izzvenela v tistih dneh, povzročila odobravanja in kritike v časopisju, ničesar pa ne bi ostalo napisanega, pa tudi veliko udeležencev je bilo istega mnenja. Zato je odbor društva poveril nekaterim odbornikom in članom nalogo, naj poskrbijo za tisk omenjenih predavanj. Izdali smo tedaj publikacijo z naslovom *Draga 68*. V nad 120 straneh drobnega tiska so zbrana vsa predavanja tistega leta ter kratka povzetka prejšnjih dveh srečanj. Knjiga je bila dotiskana v juliju pred dvema letoma v nakladi 500 izvodov ter je med drugim tudi bogato ilustrirana. Publikacijo so številni izobraženci, ki se redno udeležujejo študijskih srečanj v Dragi, kakor tudi oni, ki se jih ne, z veseljem sprejeli. Menim, da marsikdo še vedno lahko seže po tej publikaciji, če se pač zanima za kateri izmed problemov, o katerih smo v tistem letu razpravljali v Dragi.

Sedaj pa nameravamo natisniti še predavanja zadnjih dveh let. Zunanja oprema bo mogoče skromnejša od prve publikacije, to pa zaradi ne ravno rožnatih finančnih zmogljivosti društva, vendar menimo, da ni toliko važna zunanja stran, zakaj brez pretiravanja lahko rečemo, da taka predavanja, kakršna imamo v Dragi, zaslužijo, da izidejo v tisku. Upamo, da nam bo uspelo do letošnjih študijskih dni imeti v rokah omenjeni zbornik, saj se vsako leto veliko udeležencev, ki prihajajo od vsepovsod, zanima, ali smo tiskali predavanja prejšnjih let.

stran v vrsti vsakoletnih prireditev. Zato smo tudi sprejeli pozdrav repentaborskega župana kot odkritosrčno vabilo, ki ga je izrekel v pozdravnem govoru, da mora Slovenska prosveta nadaljevati v občini s slovenskimi tabori. Naj še povemo, da se je tabora udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul g. Boris Tranpuž, predstavnik ZKPO Slovenije, g. Zakonjšek z gospo, slovenski izvoljeni predstavniki, kot deželni poslanec dr. Drago Štoka, pokrajinski odbornik ing. Milan Sosič, tržaški občinski odbornik dr. Rafko Dolhar, devinsko nabrežinski župan dr. Drago Legiša in drugi. Pozdrave pa so poslali deželni odbornik Nereo Stoper, in dež. odbornik za prosveto g. Bruno Giust, predsednik SKGZ Boris Race, pozdravil je tabor predstavnik goriške ZSKP Simon Komjanc. Bil je lep dan, ki smo ga čakali in ga ne bomo pozabili.

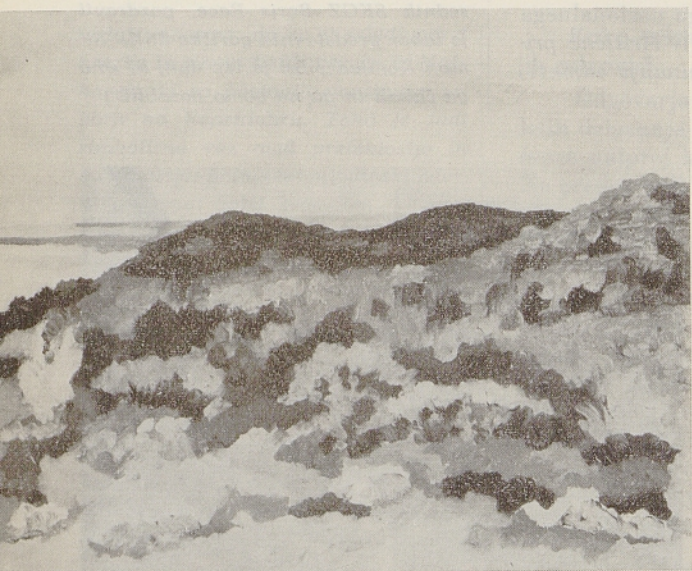
Naše mesto je zastopal cerkveni pevski zbor od S. Antona. Vodi Janko Ban.

Poje openski cerkveni pevski zbor pod vodstvom skladateljca Staneta Maliča

Zora Koren: Hiša z drevesi

Zora Koren: Sesljski zaliv

Zora Koren: Kraški motiv

POGOVOR S SLIKARKO ZORO KORENOVO

Gost junijske dvojne številke Mladike je tržaška slikarka gospa Zora Koren - Skrkova, ki nam je odstopila nekaj klišejev svojih del v olju in grafiki. Doslej je gospa razstavljala na skupinskih razstavah, v juliju pa bo imela osebno razstavo v Tržaški knjigarni. Obiskali smo jo na njenem službenem mestu, namreč v tajništvu Slovenskega učiteljskega pri Sv. Ivanu v Trstu. Prijetno razpoložena in šarmantna kot vedno je rada odgovorila na nekaj vprašanj.

Gospa, dolga leta nismo niti vedeli, da slikate. Kdaj ste se navdušili za slikarstvo?

Že v otroških letih sem rada slikala, pozneje pa sem posečala nekaj slikarskih šol ali bila učenka nekaterih znanih pedagogov kot npr. prof. Psacaropulove, prof. Perizija in pok. prof. Sbisà, pri katerih sem se učila slikanja v črno belem, v olju, jedkanic, slikanja portretov, pejsažev in aktov. Obiskovala sem tudi v Revoltelli znano »Scuola del nudo«. Pri profesorju Černigoju pa sem posečala šolo za grafiko.

Kje ste že razstavljali, gospa?

Na skupinskih razstavah v Občinski galeriji v Trstu, v Pordenonu ter s Černigojevo šolo v Kulturnem domu.

Spominjam se posebno vaših petelinov na neki razstavi; eno teh grafik je objavil tudi Zaliv. Ali vam je grafika najbližja?

Grafika mi je sicer blizu, a še rajši imam pejsaž. Ljubim slikanje v naravi.

Katera pokrajina in kateri letni čas sta vam najbližja?

Najraje imam Kras v jesenski polnosti barv — ali ko pomlad na novo osveži barvno paleto naših gmajn. Takrat me marsikatero popoldne najdete v naravi, ko ji skušam iztrgati kakšnega njenih najbogatejših trenutkov.

Po tem bi sklepali, da ste od nekod z naše kraške planote nad morjem!

Nikakor! Kakor za pesnika Vinča Beličiča je Kras moja druga ljubezen; zagledala sem se vanj tako, da mi je blizu kot rodni kraj. Doma pa sem iz Zagorja na Pivki blizu Postojne, iz pokrajine, ki je dala že nekaj umetniško nadarjenih ljudi, npr. pesnico Leo Fatur, skladatelja in pesnika ponarodelih pesmi Miroslava Vilharja, da ne govorim o največjem, o Dragotinu Ketteju.

Imate morda doma svoj atelje?

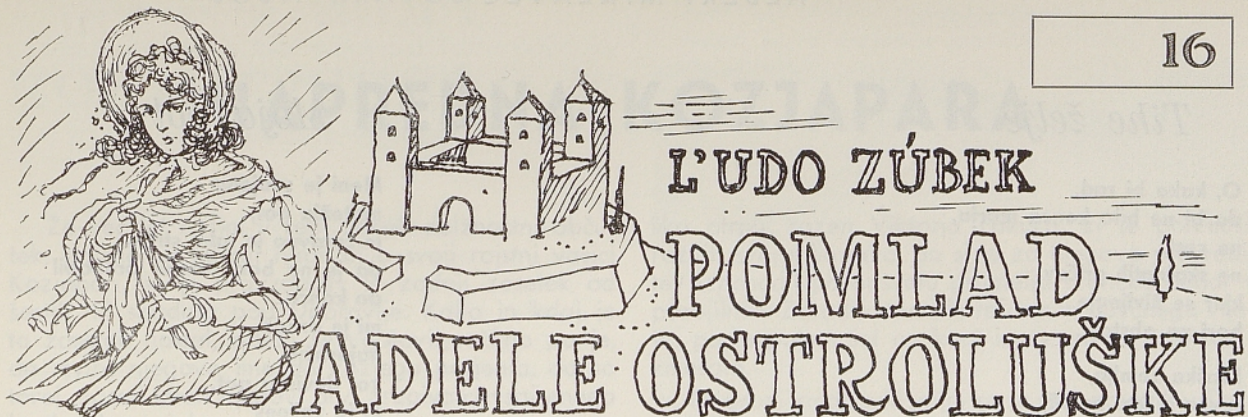
Sicer skromnega, a dovolj prijetnega, da se v njem počutim zbrano in zadovoljno.

Kakšna občutja in razpoloženja vam dajo največ spodbud, da sedete k platnu?

Po naravi sem optimist, tako slikam pogosteje v tre nutkih veselega razpoloženja kot pa v hipih otožnosti...

Ko se ji pri tem nagajivo bliskajo oči, kar verjamem njeni trditvi. In ko ji na koncu stisnem roko, je spet vsa iskra, kakor da bi ji ne samo obraz, ampak tudi vse telo preletela nekakšna vedrina, ki bi jo morda lahko poimenovali tudi veselje do življenja. In takšne so tudi njene slike.

Z

L'UDO ZÚBEK

POMLAD

ADELE OSTROLUŠKE

Prevedel MARIJAN BRECELJ

»Kaj ima pri vsem tem opraviti Štúr? Kaj mu boš napisala?« je oživel oče.

»Da na Ostro Luko ne pojdem. Zelo me je nagovarjal, naj bi le šla, ker mu je mnogo do tega, da bi Adelko še naprej učila.«

Oče se je na mah spremenil. Najprej je pogledal mene, ali se mogoče ne šalim, potem pa se je obrnil k materi in pomenljivo dejal:

»Si slišala, Anička? L'udovitu Štúru je do tega, da bi naša Evka šla na Ostro Luko. No, kaj boš rekla na to? Zdi se mi, da to v bistvu spreminja zadevo. No, kaj misliš?«

Mama je skomignila z rameni in se izognila odločanju v tako kočljivih zadevi z običajnim izgovorom:

»Kar ti odloči! Ti si gospodar v hiši.«

Oče si je zasukal dolge brke in resno odgovoril:

»No, da, seveda... Toda pomagati bi morala tebi. Če bo zdoma, jo boš ti najbolj pogrešala. Povej torej tudi ti svoje. Toda ne pozabi, da je L'udevitu Štúru mnogo do tega.«

Štúrovo ime je pospešilo spremembo prvotne odločitve. Oba sta se potem zedinila, naj bi na Ostro Luko šla.

Graščine na Ostri Luki ni mogoče primerjati z graščino v Plemiškem Podgradju. Velika enonastopna stavba s pročelnima stolpičema trdnjavskega videza napravi na človeka že ob prihodu neprijeten vtis. Ta vtis še povečujejo obokana velika vrata, nad katerimi je vzdignjen na zunanji strani grb Ostroluških. Skozi vrata veje obiskovalcu tudi poleti hlad, kakor da je stopil v podzemsko jamo. To gotovo povzročajo debeli, rekel bi dvometrski zidovi, postavljeni kakor na večne čase. Tako si je menda tisti prednik Ostroluških, ki je dal leta 1635 sezidati graščino, hotel zagotoviti izpolnitev želje, vklesane v latinščini v kamnito ploščo na steni nad vrati: »Naj stoji ta hiša tako dolgo, kolikor bo trajalo potovanje mravlje okoli sveta.«

Tudi s samo namestitvijo je bilo na Ostri Luki slabše kot v Plemiškem Podgradju. Saj je imela vsa

graščina komaj dvanajst sob. Šlo je za to, ali naj me dajo v sobo za goste. Adelka je prišla z boljšim predlogom.

»Dajmo v mojo sobo še eno posteljo in bova vsaj ves čas skupaj!«

»Kako ti je kaj vseč moje gnezdece?« me je vprašala Adelka, ko sem se preselila s svojo prt-ljago v njeno sobo in ko je služinčad prinesla tja še eno posteljo.

Vljudnost gosta bi zahtevala, da bi pohvalila sobo v vsakem primeru, naj bi mi bila vseč ali ne. A v tem primeru se mi ni bilo treba siliti s pohvalo.

Adelkina soba je bila v vzhodnem krilu graščine v prvem nadstropju. V resnici sta bili združeni dve sobi; večja je bila Adelkina dnevna soba, v sosednji sobici pa je imela posteljo. Tam je bilo le toliko prostora, da je bilo mogoče poleg Adelkine nekako postaviti še posteljo zame. Toda jaz bi vam rada opisala oni drugi, bivalni prostor. V njem sicer ni bilo parketa kakor v Plemiškem Podgradju, pač pa so bila tla pleskana z rdečkasto oljnato barvo. Sicer je bilo tal le malo videti, ker jih je skoraj v celoti pokrivala velikanska perzijska preproga, po kateri sem najraje hodila bosa: noge so se vgrezale vanjo, kakor bi hodila po gosti, nizki travi. Kadar sva z Adelko imeli kake zaupne pogovore, sva vedno sedli na dobro polnjene blazine, razmeščene po preprogi v prijaznem kotičku. Tako se nama je zdelo, da se pogovor odvija bolj gladko in bolj neposredno, kakor če bi bili sedeli v naslanjačih ali na s cvetlično vzorčastim, svilenim brokatom prevlečenem ležalniku. Razen okroglo mize je imela Adelka v sobi še pisalnik, zastekleno knjižno omaro in veliko omaro za obleke. S stropa je visel lestenc s šestimi svečami, ki jih je služabnica vsak večer prižigala in katere sva pred spanjem ugaševali s kajfežem na dolgi palici. Na steni je viselo veliko beneško zrcalo, ki je imelo globino, se pravi, da je zrcalilo tako zvesto, da bi človek mislil, ko bi ne bilo pozlačenega izrezljane okvira, da ima pred sabo odprta vrata v drug prostor. Razen zrcala je krasila steno velika slika:

Dalje str. 108 spodaj

Tihe želje

O, kako bi rad,
da bi ne bilo konca morja,
ne cest,
ne skalnatih gričev,
kjer se življenje
bori za obstoj...

Kraška zemlja,
revna si kot berač,
ki prosjači
vsakdanji kruh
in vendar si bogata..

O, kako bi rad,
da bi ne bilo konca morja,
ne cest,
ne skalnatih gričev
v mojem življenju,
kjer se življenje
bori za obstoj!

Pomladno jutro

Dišeči kot morje
so lasje življenja,
ki je vstalo v meni
v dobrem jutru,
ki si mi ga podarila,
pomlad...

Od tedaj
ni zame več dneva
ne noči:
ves moj čas
je postal dobro jutro,
tisto dobro jutro!

Moja pot

Meni je usojena
najtežja pot,
in čeravno je tako strma,
da je ne bom nikdar prehodil
do konca,
mi je draga,
najdražja
kot deviška pot,
ki jo začneš
po navpičnih stenah
najvišjih gora,
da prideš čimprej na vrh...

Ko pridem na vrh,
na čudoviti vrh,
kjer je sonce doma,
kjer se obzorje razširi
in vidiš v neskončnost
in zahrepiš v brezmejnost,
se bom okopal
v soncu življenja
in bom zakričal,
da se bo slišalo
do vznožja
po pustih dolinah omejenosti:
pridite še vi gor,
pritlikavci,
če veste za pot
in imate dobro srce...

Verjetno se bodo le splašile
črne vrane
s trhljih vej pragozdov
in odletele v drug pragozd,
kjer sončni prameni
ne rišejo
novih poti.

*Balada
o življenju*

Življenje je kratko,
prekratko,
četudi ga začneš živeti
od ranega jutra
svoje mladosti...

In če ga začneš živeti
tam okrog po dne,
ko sonce že bije
in ti krade moči,
tedaj je kaj hitro mrak
in noč,
brezkončna noč...

In ti veš,
da ponoči žive
le netopirji!

*Pomlad Adele Ostroluške
(nadaljevanje)*

govorili so, da je bila to kopija nekega Rembrandtovega dela. Z druge stene je gledala Adelka; tam je visel njen portret, ki ga je izdelal neki slikar iz Pešte. Opis bi ne bil popoln, ko bi ne omenila velike antične vaze, v kateri so bile vedno sveže prinesene vrtno cvetice. To je bilo torej Adelkino kraljestvo.

»Zelo mi je všeč,« sem odgovorila iskreno. Življenje na Ostri Luki je bilo različno od življenja na Plemiškem Podgradju. Čeprav je tudi Plemiško Podgradje vas, je vendar med življenjem v tamkajšnji graščini in graščini na Ostri Luki bila takšna razlika kakor med življenjem v mestu in življenjem na de-

želi. Tu ni bilo nobene družbe, navezani sva bili večinoma le nase, ker je blagorodni gospod odpoval po uradnih dolžnostih v Pešto.

Ta samotnost pa je imela zame tudi neke prednosti. Šele tu sem se z Adelko v resnici zblížala. Bili sva skupaj mnogo pogosteje kakor v Plemiškem Podgradju, niso naju tako motile nikakršne družabne skrbi in oziri, in tako je prišlo samo od sebe, da je najin stik postal zaupnejši. Mnogo sva bratli. Da bi kar najbolj ustregla Štúrovi želji, sem od doma prinesla nekaj slovaških knjig, almanahov in časopisov in posredovala sem njih vsebino Adelki. Kako sem bila vesela, ko sem videla, da njeno zanimanje za slovaško literaturo raste! Kako se bo Štúr čudil, ko se bo z njo čez eno leto srečal!

Prihodnjič naprej

NAPREDNA KOZJAPARA

Že več let nosim v sebi nekak dolžnostni občutek, da moram nekaj napisati o svoji rojstni vasi Kozjapari, ki je pravzaprav le zadnji zaselek od šestih, ki spadajo pod Dobravlje. Kako in kdaj je ta zaselek nastal, nisem še ugotovil; očitno pa je, da izvira njegovo ime od kozjega parjenja, da so torej morali imeti njegovi prvi prebivalci vsaj enega kozla plemenjaka.

To malo naselje je v prijetni dolinici in šteje z opuščenim Fakučevim mlinom kar pet hiš. Obdajajo pa ga z ene strani lepa in bogata polja, na vzhodni strani pa jih zamejuje bistri in neusahljivi potok Vrnivec, ki se le kakih sto metrov niže izliva v Vipavo; z vseh strani silijo v vasico niže in vrtovi in vinogradi, kjer rastejo v obilici dobrote, ki služijo človeštvu in živalstvu za nujno rast in razplajanje.

Poti iz zaselka hitijo na vse strani v širni svet. Glavni klanec proti zahodu se vzpenja proti malemu križišču, ki veže Kozjaparo s sosednjimi Pikči, od koder se po roji sipajo razni odpadki in tudi gnojnica, ki sreči prav mimo Kozjapare. Najprej vodi ta glavni klanec na večjo uglajeno pot proti mali železniški postaji. Na južni strani pa je stari kolo-voz, po katerem lahko prideš ob suhem vremenu v zasenčene Velike Žablje. Proti vzhodu pa vodi kar steza čez ozko bry po Račigalci navzgor in to nič manj kot v Male Žablje, od koder je prihajalo največ zrnja za nekdanji Fakučev mlin z enim mlinskim kolesom. Bilo pa je to kolo zelo veliko, vsaj meni se tako zdi, pa tudi Italijanom, ki so konec prve svetovne vojne ob zasedbi kozjaparškega središča pisali v velikih časopisih: »Abbiamo occupato la Cosiapara ed il suo centro industriale.« In ker je moja mati imela tiste čase prekupčevalski smisel, je kmalu po zasedbi za zelenjavo dobila v Ajdovščini prve makarone in za dodatek še rezino sira. Ta sir je pa materi delal nekaj preglavic, ker do tedaj nismo še imeli ribežna, da bi ga naribala. Iznajdljivi oče pa se je hitro znašel: vzel je prazno avstrijsko konzervno škatlo, jo podolž prerezal ter jo z žbljem od znotraj gosto prelučnjal in tako je mati lahko na še gorke makarone zribala sir, da smo se potem prvič v družini gostili s to nedomačo jedjo. O tem dogodku je potem oče pravil sosedu in mu pokazal tudi nov ribežen, sosed pa je očeta posvaril: »Ne hvali se, Riko, z dobrimi makaroni in da si iznašel nov ribežen, ker ti bodo sicer Lahii nasuli za to nov davek.«

Na te makarone in sosedovo svarilo sem se še večkrat spomnil, posebno še, ko so nam jih podobne slavnostno delili po ječah za velike obletnice fašističnih zmag; še večkrat pa sem se moral nasitiiti le s spomini na to pravo gostijo z makaroni.

Že pod Avstrijo smo imeli v Kozjapari prvake, ki so spadali tako med naprednjake kot med staromodne; le za časa fašizma so ostali vsi podložni-

ško otrpli, razen Viktorja Fakuča, ki je poizkusil razviti svoj mlin tako, da si je za njegovo preureditev izposodil po nasvetu prijatelja Francka denar v posojilnici. Zaradi denarnih reform in davčnega vijaka pa je potem šel na kant in se mu je zato tudi zmešalo.

Po drugi zmagoviti vojni so se spet pojavili v Kozjapari in okolišu naprednjaki in nazadnjaki. V to sta se najbolj zagrizla sosed Tone in eden izmed petih takrat že odraslih Repkovih sinov. Ostale štiri Repkove so sicer ljudje klicali po njihovem imenu, le tega, ki se je toliko ponujal, da so ga po dolgem prebiranju sprejeli v partijo, »ker drugega ni bilo,« tako se je namreč pri tisti seji izrazil sam France Gulčov, so vsi klicali Pikc. Tako se je Pikc, ki so ga do tedaj vsi imeli, da ni ne ti ne vi, in da govori tjavendar, vendar uvrstil med naprednjake, kar je Pikca zelo dvignilo. Posebno pa se je uveljavil ob delitvah UNRlnih darilnih paketov. Štefanija Zutkova je namreč rekla: »Glejte, glejte, pravijo da delijo rusko moko, pa je na vrečah pisano USA!« Takrat je Pikc odločno odgovoril: »Ja, to je zato, ker Rusi imajo toliko moke, da so jim zmanjkali žakliji in so si jih morali izposoditi zaenkrat v Ameriki.« Od takrat je šel sloves o Pikcu tako daleč, da je vnuk Lipeta Čufnega iz M. Žabelj odgovoril, ko ga je mati vprašala: »Mihec, za kaj se boš izučil, ko boš postal velik?« Fantič je na to v splošno zadovoljstvo vseh prisotnih Maložabeljcev odgovoril jecljaje: »Jest se bom učil za Pikča.« Tiste čase se je Pikcu res dvignil ugled med tamkajšnjo vaško tovarišijo: ko so razpravljali o naprednem kmetovalstvu in kmečkih zadrugah, so prav njemu poverili nalogo, naj pridobi oba kozjaparska kmeta, da bi pristala za združniško vrtnarijo, češ da so tam dani vsi pogoji, ker je Kozjapara obdana z vodovjem in rodovitnimi polji. Pikc je molče in malo nejevoljno sprejel poverjeno mu nalogo ter koj začel razmišljati, pri katerem iz-

Mladinski pevski zbor iz Sv. Križa poje na Repentabru

Župnijski dom »Janez E. Kreka« v Borštu

Novi dom je bil odprt v nedeljo, 6. junija 1971 z blagoslovitvijo škof. vikarja msgr. Lojzeta Škerla, z nagovorom predsednika žup. odbora Glavka Petarosa in župnika msgr. Jožeta Jamnika ter s pesmijo cerkvenega pevskega zbora. Nato je bila v dvorani slavnostna prireditev s pestrim kulturnim sporedom in z govorom dež. poslanca dr. Draga Štoke.

med dveh zemljakov naj naprej začne. Kakor hitro se je poslovil od tovarišije, si je v mislih zasnoval načrt, da še isti večer obiše najimovitnejšega posestnika, soseda Toneta Stoparja, ker sta bili njuni poslojji eno tik drugega, tako da je Stopar gospodoval še nad skupnim straniščem. Z zadržano dostojnostjo je stopil Pikc k sosеду in mu prelagal, da bi, kot običajno, zaigrala na karte. Tokrat sta po želji Pikca pričela briškolo, ker je v tej igri vedno prednjačil Tone. Kot predvideno je v briškoli zmagal prav on. Zato se je po končani »partidi« Pikc laže odločil, da mu predlaga o zadružni vrtnariji. Tako je malo v strahu začel: »Veš Tone, prav danes smo razpravljali na okrožnem sestanku, da bi naše kozjaparske njive, ker so rodovitne in obdane z vodami, spravili pod skupno zadružno vrtnarijo. In ker imaš ti največ grunta, so me pooblastili, naj te pripravim, da bi ti prvi pristal.« Tone je brez obotavljanja potisnil debeli vrat med močna ramena ter jezno pomignil z očmi v Pikca, ki je v zadregi pričakoval odgovor. Tone je glasno in odločno dejal: »Kadar boste vi na našem prvem sestanku sklenili, da boste zgradili novo kapelo, in ko bo dograjena, potem bomo govorili o novi zadružni vrtnariji.« To je Pikca tako iztirilo, da je v svoji zmedenosti komaj zjecljal neodločni odgovor: »Ja, Tone, to pa ne spada k napredku!« Tone je še jezno zarohnel: »Tudi da se poslužujete ti in tvoja družina mojega stranišča od danes naprej ni več napredno.« Pikc se je poraženo umaknil brez slovesa.

Od tedaj gre v Kozjapari vse navadno naprej, le Pikc se je preselil na boljše.

PRED ČEBELNJAKOM

(Razgovor z Bernardotom)

Čas med pomladjo in poletjem ni samo čas hrepenenja in ljubezni fanta ali dekleta, to je tudi čas ko se čebele približujejo cvetu in se z njim ljubkujejo v sončnih žarkih. Čebela je bila na zemlji pred človekom, tako zatrjujejo strokovnjaki, že zaradi tega se ji smemo približati skoro s pobožnostjo v srcu. Stvarca, ki nam posreduje eno najzdravilnejših jedi, je vredna vse naše pozornosti in ljubezni. Med pa ni samo hrana, med je tudi poslastica in zdravilo hkrati.

Zgodovina čebelarstva, te morda najdavnejše obrti, nas uči, da je človeški um pravzaprav bolj počasi prodiral v globine in v tajnosti čebelinega življenja in da so še zelo sveži izumi, ki omogočajo natančnejši pristop k čebelarstvu kot takemu.

Slovinci se lahko ponašamo, da je v naši sredi zrasel mož, ki je med prvimi spoznal resnico, ki velja za vse stroke, to je, da brez šole ni napredka. Zato je ta mož, Janša po priimku, že pred 200 leti ustanovil prvo čebelarško šolo na svetu. Čebelarstvo na Slovenskem se je z njim silno razbohotilo in pustilo močne sledove tudi v umetnosti, s tako imenovanimi panjskimi končnicami; naši ljudski slikarji so risali najrazličnejše podobe na panje in tako ustvarili posebno umetniško zvrst, ki je ni menda enake na svetu.

Pot nas je te dni zanesla v Ricmanje, ki se jih večina naših ljudi ogleda le za sv. Jožefa. V teh dneh, ko se zemlja dokončno in vsa prebuja, pa zadobijo Ricmanje še posebno lepo podobo. Klanci so nas vodili na obisk k občinskemu svetovalcu občine Dolina, domačinu Ivanu Žuljanu, Bernardotu po domače. Bernardo je čebelar po poklicu in po srcu, in to od svojih mladih nog. V prostem času pa gre na roklo svoji vasi in vaščanom z obravnavanjem problemov javnega življenja v okviru dolinske občine. Ceste, kanalizacije, javni blagor, vse to skrbi našega svetovalca in mu ne da miru.

Pogovor je seveda stekel o čebelarstvu (vedel sem, da se Bernardo odpravlja na mednarodni kongres čebelarjev, ki bo avgusta v Moskvi) in razvijal se je približno takole:

Je to prvič, da greš na tak mednarodni kongres?

Ne, bil sem že v Bukarešti leta 1965. Šla sva s prijateljem čebelarjem iz Boršta, Maarom Antonom. Bila sva edina iz Trsta na tem kongresu in sva se mudila po svetu več kot deset dni.

Kaj ti je nudil kongres, mislim o tvoji stroki?

Mnogo. Človek sreča čebelarje vseh dežel. Prislukuje njihovim težavam, uspehom, krizam in vse to primerja sebi oz. svoji okolici.

Si tudi ti kaj aktivno sodeloval na kongresu v Bukarešti?

Da, razstavljal sem svoje predloge za modernejši in učinkovitejši razvoj čebelarstva, in to z risbami in spisi.

Za kakšne predloge je šlo?

Gre v bistvu za bolj racionalno čebelarjenje, za boljše panje, po principu, ki ga jaz kličem kar: »Manj dela, več donosa«. S panji je namreč treba znati delati, in če znaš z njimi delati, prihraniš na trudu, prido biš pa na učinku.

Na katerem kongresu si bil še?

V Münchenu leta 1967.

So se teh kongresov udeležili še kateri drugi Slovenci iz zamejstva?

Ne, bili pa so prisotni Slovenci iz Slovenije.

Koliko panjev pa imaš?

Okrog 60 aktivnih.

In koliko medu pridelateš?

To je pa težko točno reči: včasih vrže en panj tudi 24 kg na leto, včasih — ko je slaba letina — pa tudi nič.

Se ta obrt danes spleča, mislim v finančnem oziru?

Ko prideš do pravega znanja, ja; drugače pa je večkrat žalost in moraš leta in leta garati zastonj. Seveda je večkrat čebelarstvo odvisno tudi od sreče, od vremena, kraja, kjer imaš čebele, to je lege čebelnjakov itd.

Se čebelarji kaj sestajate, eden drugemu svetujete, pomagate?

Na žalost je zelo malo stikov med čebelarji in živimo skoro vsak zase, tako v Trstu, kot po vsej deželi Furlaniji - Julijski krajini. Stikov nimamo niti s čebelarji iz Slovenije, oziroma drugih držav. Dobivamo se le na kongresih, ki se vrstijo vsake dve leti, kar pa je za stike še vedno premalo. Vsi bi bili potrebni stalnejših stikov.

Kaj bi dežela lahko napravila v tem oziru?

Mnogo. Pri nas, to je po vsej deželi, ima čebelarstvo zelo ugodna tla. Manjkajo pa pravi strokovnjaki, ki bi bili v pomoč čebelarjem, manjka šola, ki bi izučila mlajše sile, ki se danes v zelo majhnem številu približajo čebelarstvu. Manjkajo nadalje učinkoviti deželni zakoni, ki bi pospešili razvoj čebelarstva. Zakoni bi morali predvideti razne tečaje, kjer bi dobro podkovan inštruktor učil in odpravljal napake tako začetnih čebelarjev, kot onih, ki so že vrsto let v čebelarstvu, a ki so še vedno potrebni pomoči. Znanja ni namreč nikdar zadosti. Predvsem pa bi moral inštruktor učiti začetnike, da ne bi toliko let brez potrebe zgubljali čas, ampak da bi kmalu prišli do potrebnega znanja in pravih izkustev.

Omenil si začetnike, mladino. Koliko se jih posveti čebelarstvu?

Mlad človek se težko poprime čebelarstva, ker to ni lahka stvar in ker mu pač manjka, kot sem že rekel, podlaga, da bi spoznal skrivnostni čebelji svet. Čebelarstvo ni kaka mrtva stroka, ampak živa, pravzaprav je to čudovit delček življenja.

Koliko je čebelarjev na Tržaškem?

Nekaj že, a vsekakor premalo. Mislim, da bi se lahko na prstih prešteli.

Za katere bolezni je med priporočljiv?

Za vse, posebno za notranje. A glede meda še to: težak je tudi problem kuhanja voska, ker pri nas pravzaprav ni ustreznih naprav, tako kot jih imajo po svetu danes razviti čebelarji. V tem smislu bi se morali pri nas čebelarji povezati v nekakšno zadrugo ali konzorcij, da bi si nabavili ustrezne naprave in rešili še marsikak problem. Isto velja za strokovne knjige.

Kje jih dobite?

Kupovati jih moramo, pa so seveda precej drage. Pametno bi bilo imeti čebelarstvo knjižnico, do katere bi imeli pristop vsi čebelarji. Tako bi se izognili mnogim stroškom. Isto velja za revije, ki govore o čebelarstvu. Skratka: bolj bi morali biti povezani med seboj vsi čebelarji.

Kdaj pa odpotuješ v Moskvo in kako?

Najbrž z vlakom, ker se mi na letalo ne da stopiti. Dobil sem že vabilo: zborovali bomo, tako pravijo, v eni najlepših moskovskih dvoran. Ruski organizatorji obljublajo nepozaben kongres.

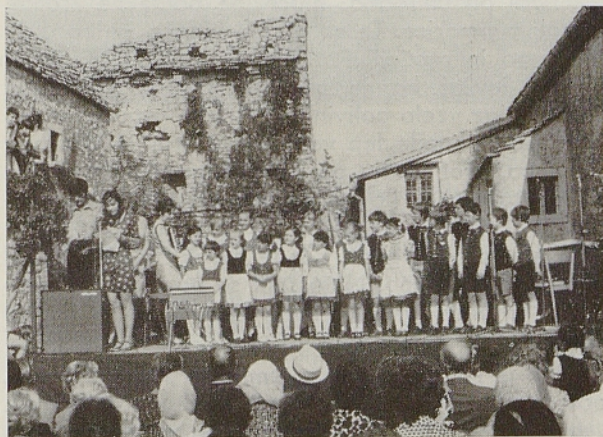
Ah ja, veš kaj sem se spomnil? Na to, kako so bili čebelarji v zgodovini cenjeni. Veš, da so bili v srednjem veku oproščeni celo vojaške službe?

Bernardo, zanimiv je pogovor s teboj, toda čas drvi, zato še eno vprašanje, ki pa nima s čebelarstvom nobenega opravka. Ti si občinski svetovalec dolinske občine. Kako ti je všeč ta funkcija?

Veliko je problemov, ki niso vedno lahki, toda rad se zanimam za svojo vas in svojo občino. Zato mi ni ta stvar v veliko breme.

Pogovor bi se lahko še kar naprej razvijal, toda vsega si pač ni mogoče povedati, drugače bi se človek ne mogel več vračati in se srečavati. Ričmanje pa so tako lepa vas, sončna in zanimiva; ljudje ljubeznivi. Zato se človek rad vrača v to vas, ki ima ceste strme in klance ozke kot malokateri kraj pri nas.

Razgovor zapisal Drago Štoka

Mladinski pevski zbor iz Mačkovelj poje

MOJCA RANT

MOJCA IN META PRVIČ NA TRIGLAVU

(čeprav sta že davno srečali Abrahama)

V mojih mladih letih ni bila navada, da bi iz naših krajev hodili na gore, in tako tudi midve s sestro Meto še nisva bili na Triglavu. Ko so pa njeni odrasli sinovi šli prvič in z navdušenjem pripovedovali o lepoti Triglava in tudi, da se gre čisto navpično po klinih, kako strašen je pogled v globino, ko se gre ob steni, o grozni daljavi in še in še, tedaj si je vtepla v glavo, da hoče na vsak način na Triglav. Ker je hotela sebi enako družbo, je nagovorila mene in mojega moža, ki je bil že večkrat na Triglavu in velik prijatelj te ture; z njo pa bi šel eden izmed sinov. Tako bi imeli midve dobre vodiče in tudi nosače, ker sva se bali nositi nahrbtnike. Torej dogovorjeno: na vsak način in ob vsakem vremenu.

Za mojo sestro ni bilo problema. Bila je pet let mlajša, čeprav je tudi ona že iz precejšnje daljave mahala Abrahamu v slovo. Zgodaj ovdovela, je sama spravila pokonci pol ducata svojih otrok in vodila kmetijo v tistih težkih časih po vojni. Toda za mene je bilo drugače. Slovela sem kot ženica slabotnega zdravja, nevajena trdote in napora, ter zajče korajže.

»Kaj pa misliš,« so govorili mojemu možu, »kako si upaš z njo na Triglav?« No, moj življenjski tovariš je pač bolj verjel v mojo zmogljivost in se je tem opominom samo smejal.

Zdaj pa uniforma: hlače, ne dolge ne kratke, ampak pumparice. Te so široke, koleno je lepo zavarovano in prožno. Potem sva vzeli puloverje in volnene jopice, kar je lahko nositi in je gorko. Za dež sem jaz vzela polivinilast plašč s kapuco; sestra Meta pa je kupila lep vetrni jopič, kar je bilo bolj moderno, proti dežju pa manj odporno. Obuli sva nove »italijanke« (tako pravimo pri nas neke vrste visokim copatam, ki jih nosijo iz Trsta). Neprekosljivo obuvalo za gore, ker te nikoli ne tišči, da bi dobil žulj, in lahno. Nato smo se pozanimali, kako vozijo avtobusi, vlaki in tako dalje. Sklenili smo, da gremo na Veliki šmaren.

Bilo je lepo jutro. Še v temi smo šli na avtobus, potem na vlak in ob 7. smo bili že na Jesenicah. Lepo smo se priporočili Materi božji, se duševno pokrepčali in polni poguma zrlj v naš podvig. Kmalu smo bili v Aljaževem domu. Tam smo odprli nahrbt-

nike in se pokrepčali. Midve z Meto sva zlezli v najine hlače, ker do tam nisva hoteli zbuhati pozornosti in sva raje imeli krila. Bučno so naju sprejeli. Ko so zvedeli drugi turisti, da greva prvič na Triglav, so hoteli, da narediva preizkušnjo. Tam je namreč »poizkusni Triglav«. Po klinih splezaš navpično na vrh, potem pa greš ob vrvi naokrog. Meta je takoj stekla, želela se je preizkusiti; bolj obotavlja je sem ji sledila jaz, ker sem se bala sramote, če si ne bom upala. Ko pridem tja, je Meta že promenirala po vrhu naokrog. Korajžno se poženem po klinih tudi jaz. Do tiste promenade na vrhu pa me ni mikalo, ker sem se bala pogleda v globino.

No, izpit je bil narejen z odliko in ugotovljeno: brez skrbi po vsaki poti! Ker smo se že prej odločili, da gremo čez Prag, smo se napotili po tej poti. Vesela je bila pot navzgor. Polagoma smo se vzpenjali, vzhičeni nad lepoto mogočnega skalovja. Tu in tam so rastle gorske rože in čudoviti mah. Vedno bolj se je čutil gorski zrak, da si tako lahko zadihal s polnimi pljuči in postal nekako lažji. Naenkrat je zaprla pot stena. Ne da bi se ustavili, smo jo ubrali eden za drugim po klinih. Ko sem bila nekako v sredini tiste stene, je zaklical nesček: »Ustavite se in poglejte nazaj, bom napravil posnetek!« »Aha,« sem si mislila, »ne bom tvegala pogleda v globino, rajši imam naslikano svojo zadnjo plat!«

Šli smo dalje in kmalu smo bili pri studenčku, kjer se združita Tominčeva pot in pot čez Prag. Tu smo počili in se malo pokrepčali. Mislila sem, da je glavno za nami. Videla se je že Staničeva kočica in malo naprej je morala biti Kredarica: tako sem videla na zemljevidu. Pa ni bilo tako. Šli smo dalje navzgor in preko sneženih planjav, naprej in naprej. Kar kmalu sva pričeli pešati. Tedaj je rekel moj mož: »Kar počasi pojdite, jaz bom pa pohitel naprej, da zagotovim prenočišče.« Šli smo počasi in prišli na Kredarico, ko se je že mračilo. Malo smo povečerjali in šli spat na skupno ležišče. Bilo je malo trdo za stare kosti, pa navdušenje vse prenese. Proti jutru me zbudi šumenje. »Dež gre,« je nekdo ugovaril. Neprijetna zadeva.

Ko se je zdanilo in smo se odpravili, je še vedno deževalo. Nekateri, ki so hoteli na vsak način na

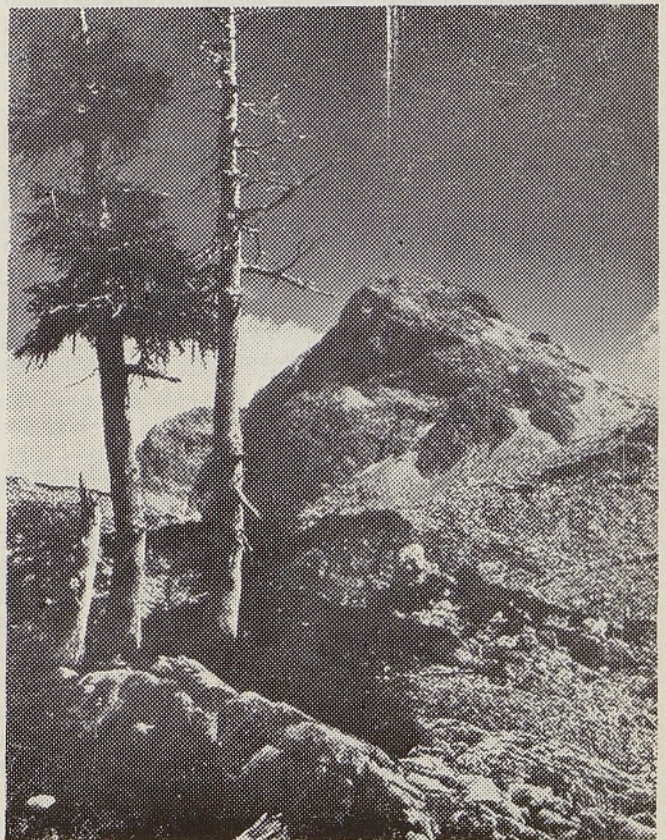
vrh, so kar šli. Mi smo pa ugibali. Jaz sem bila za to, da malo počakamo, če se bo zvedrilo. Šli smo pred dom, da gremo, pa se je takrat še bolj ulilo. Šla sem nazaj, češ da v takem ne grem. Za menoj sta prišla možakarja. Čakamo — Mete ni bilo. Gremo ven in jo zagledamo, ko je stala tik pred vzponom. Niti obrnila se ni, ko smo jo klicali. Tedaj je rekel neki Hrvat: »Ona hoče da ide« in so se smejali. Šli smo tja. »Kaj pa misliš,« sem rekla — sršenasto me je gledala — »kdo bo kriv, če kdo zdrkne po teh mokrih skalah.« Z odporom se je obrnila: »No, če se bojiš,« je rekla. »A tako,« mi je šinilo skozi možgane, »samo zaradi mene!« V hipu sem bila pri klinih. Nečak je skočil predme in pričela sva plezati, onadva pa za nama. Oprijemali smo se ledenomrzlih klinov in plezali kakor mačke. Naenkrat smo bili na vrhu malega Triglava. Sproščeno smo se pogledali in se veselo zasmejali.

Nato je šla pot kar zložno po vrhu pogorja, malo gor, malo dol. Dež je šel enakomerno: meni ni mogel nič: imela sem polivinilast plašč s kapuco, a za Meto je bilo težje. Pa ona se ni menila za nič. Kot bi bila eno z naravo, je šla veselo, ne meneč se za ledene kaplje, ki so ji bile v obraz. Tako smo prišli do točke, ki je meni delala največ strahu. Do tistega prehoda, ko stena na obeh straneh navpično pada navzdol. Prej sem mislila, da bom šla sklonjeno in se držala vrvi. Na prvi pogled sem videla, da bi bilo to nespametno. Če si sklonjen, je nujno, da vidiš padajočo steno. Prosila sem moža, da je šel pred menoj. Šla sem za njim in gledala v njegov široki hrbet, ki se je mirno majal pred menoj, in kar dobro je šlo. Meta je šla mirno v svojo pokončno držo; vendar je pozneje priznala, da je bilo težje, kot se je videlo. Še malo nerodne strmine in bili smo na vrhu. Ker imamo ženske prednost, sva se midve stisnili v stolp. Hitro smo poštempljali razglednice, se vpisali v knjigo, napravili fotografski posnetek in ucvrli smo jo nazaj. Nazaj je šlo kot namazano. Zavest, da smo dosegli svoj cilj — premagali smo Triglav — nas je nesla kot na perutih. Med dežjem je šel že tudi sneg: vsemu smo se smejali. Z Malega Triglava smo šli proti Planiki. Hitro smo brzeli navzdol in kmalu smo bili v zavetju koč. Poštulili smo se v kuhinjo in prijazna oskrbnica nam je postregla z gorško hrano in dovolila, da smo se posušili. Zunaj je vedno bolj divjal vihar in snežilo je. Ni bilo misliti naprej. V kuhinji pa je bilo tako lepo. Pisali smo razglednice in si izmišljali verze. Zgodaj smo šli počivati. Zunaj je vso noč divjal vihar; bilo je zelo mrzlo.

Drugi dan je veter pojenjal, a je še močno snežilo. Dopolodne smo se odpravili. Snega je bilo za kalkšno ped in prav luštno je bilo romati med belimi snežinkami. Čez dobro uro hoje je postalo kopno in sneg se je spremenil v dež. To pot smo šli samo enkrat preko stene, a to je bilo za naju samo še igračka. Hodili smo pet ur in po kar zloznih poteh med samimi kamnitimi gorami; šli smo čez Hribarico in končno smo drčali po sami sipini navzdol. Kmalu smo bili pri Sedmerih jezerih. Bilo je sredi popoldneva. Seveda smo šli takoj v koč, kjer smo se preoblekli. Naše stvari so se lepo sušile pri peči, mi smo se pa prijetno zabavali s prijaznimi turisti. Tako

lepo domače je v kočah. Nato smo dobili sobo z udobnimi posteljami in že z dnevom plegli.

Drugi dan je bilo lepo vreme. Malo smo si ogledali lepoto Sedmerih jezer in se zopet podali na pot. Sedaj ni bilo več skalovja. Lepo se je vila pot skozi šumo: zrak je duhtel, sonce je ustvarjalo čarobne slike. Brez kake utrujenosti smo dospeli v Komno. Ogledali smo si veličasten dom, iz katerega je tak lep razgled na Bohinjsko jezero. Nato smo zavili navzdol. Pot dela velike ovinke. Tovariša sta prečkala vse ovinke in drvila naravnost navzdol; nama sta svetovala, naj greva po poti, da ne moreva zaiti. Toda naju je gorski duh pomladil najmanj za dvajset let in tekli sva za njima kot dve mladi sni. Veselo smo jo primahali v koč pri izviru Savice. Tam smo oddali ogromen kup razglednic na pošto in počakali na avtobus, ki nas je popeljal v Bohinjsko Bistrico. Veselo razpoloženi smo čakali na vlak. Tam je bil neki starejši kmet, ki naju je zvedavo gle-

dal: v hlačah, z obilnimi okroglinami, tako da je seveda takoj ugotovil starost in poreklo. Zdelo se mu je zares smešno, da sva bili na Triglavu. Rekel je: »Jaz sem doma čisto pod Triglavom, pa nisem bil še nikoli gori.« V veselem razpoloženju smo potovali z vlakom, potem z avtobusom in prav do doma v svojih turistovskih hlačah, brez vsake zadrege.

Pravijo: vsak Slovenec mora biti enkrat na Triglavu. Tako sva storili dolžnost zavednega Slovenca in svetujeva vsakomur, tudi če je v letih, da napravi to čudovito pot.

CESTA, KI BI UNIČILA BARKOVLJANSKE DOMOVE

(Razgovor z univ. študentko Marinko Pertot)

Barkovljani so te dni vsi v podpisovanjih vlog na levo in desno, na politične in administrativne oblasti, zborujejo in sprejemajo sklepe. Kaj se dogaja v Barkovljah? Kot strela z jasnega neba je med prizadeto prebivalstvo udarila vest, da nameravajo pristojne oblasti zgraditi neke vrste supercesto, ki naj bi center tržaškega mesta povezala z gornjo okolico. Kod naj bi tekla ta cesta, koga bo prizadela, kakšne vrste cesta bo to? Pogovarjali smo se z domačinko, ki je direktno prizadeta pri gradnji te ceste. Razvil se je takšen pogovor.

Kakšna cesta bo pravzaprav to in kod bo potekala?

V načrtu je velika hitra cesta na stebrih, prikladna tudi za težki promet, ki naj bi povezovala državno cesto št. 202 z mestom tako, da bi prečkala celotno barkovljansko pobočje ter kontovelski grič, v višini med železnico in furlansko cesto.

Koliko prebivavcev bo prizadetih, oz. koliko lastnikov hiš?

O številu prizadetih prebivavcev je težko govoriti, ker načrt ni še povsod do potankosti izdelan. Vsekakor sama izgradnja ceste bi zahtevala porušenje kakih 50 hiš, med katerimi so tudi nove in celo še nedokončane. Število prizadetih poslopij pa bi nedvomno še močno naraslo, ker je na vsaki strani ceste same po načrtu predviden takoimenovani »zeleni pas«, v katerem so stanovanjska poslopja nedopustna!

Kdaj ste zvedeli za to gradnjo?

Le nekaj nas je bilo, ki smo za stvar izvedeli pred kakimi štirinajstimi dnevi, še v času, ko smo si lahko načrt ogledali ter ga nekoliko preštudirali. Nato se je novica širila iz okraja v okraj; nekateri so izvedeli šele, ko je župnik to v cerkvi oznanil.

Zakaj takšno cesto odklanjate?

Taka cesta nas ne bi samo oškodovala za naše domove, za številna posestva po barkovljanski rebri ter celo za pokopališče, ampak bi tudi razkosala in popolnoma uničila enega najlepših predelov tržaške okolice. Oškodovala bi tudi krajevni turizem, predvsem v poletnih mesecih ter omejila njegov nadaljnji krajevni razmah. Omeniti je

še povečan šum in onesnaženje zraka, s katerim bi prizadela prebivalstvo.

Koliko podpisov ste doslej zbrali, kam ste vložili opozicije?

Opozicijo na tržaško občino je doslej podpisalo več sto Barkovljanov, a naše delo še ni končano, zato tudi ne vemo za točne številke.

Kako gledaš kot Slovenka na to cesto?

Kot Slovenka nikakor ne bi hotela ostati ravnodušna ob takem načrtu, saj bi taka gradnja ne samo prizadela v glavnem Slovence ter ohromila naš življenjski, ampak bi tudi izkoreninila naše najstarejše, pristne barkovljanske družine: Martelance, Starce in Pertote.

Po tvoje ta cesta res ne bo rešila tržaškega prometa?

Mislím, da ne! Menim, da bi hitra cesta iz zahodne strani, samo še povečala že kaotični promet v mestu samem.

Kakšne so možnostne alternative tej cesti?

Nisem arhitekt, da bi lahko tehtno odgovorila na tako vprašanja, vendar mislim, da bi se problem hitrega prometa v našem mestu dal rešiti na prikladnejši način, in čemu ne, tudi s samo razširitvijo že obstoječih cest. Za težek promet bi se lahko razširilo državno cesto št. 202, za hitrejšo povezavo s kraško planoto pa naj bi se razširila in prikladneje uredila Furlanska cesta.

Kakšne poti ste že napravili in kakšne še nameravate storiti?

Za pomoč smo se obrnili na Kmečko zvezo, o zadevi naj bi v kratkem razpravljala tudi rajonska konzulta. Obrnili pa smo se tudi že na razne organizacije za varstvo narave in njenih lepot ter na spomeniško varstvo. Tako bomo tudi v bodoče storili vse, kar nam bo le moč.

Upute v uspeh vaših prizadevanj?

Seveda upamo! Predvsem zato, ker kot kažejo statistike, Trst nima velikega demografskega razmaha, zato take ogromne ceste, projicirane v bodočnost pri nas nimajo takega pomena, kot bi ga imele kje drugje.

(Zapísal M. M.)

Barkovljanska obala, nad katero naj bi stekla nova super-cesta

SLOVENSKI INŽENIR V CESARSTVU SELASSIJA

INŽ. IVAN ŽIGON

Ing. Ivan Žigon je bil tri leta zaposlen v Etiopiji. Naš slovenski poldnevnik sega tedaj tudi do cesarstva Selassija in zato smo si dovolili natisniti vtise, ki jih je dobil ing. Žigon o tej afriški deželi in jih je objavil v avstralskih »Mislih«.

Ker sem že omenil cesarja Selassija in svojo zaposlitev v njegovi deželi, cesarski Etiopiji, se bom najprej ustavil pri tej dvojni zanimivosti.

Tehnika je po vsej Afriki na splošno v velikih časteh. V Etiopiji sem sam opazil, kako se HIM Haile Selassie živo zanima za vsako novo gradnjo. Vzidava temeljne kamne kar po tekočem traku in nedvomno bo v zgodovini svoje dežele zapisan kot eden največjih vladarjev, če ne sploh največji. Položil je temelje industrializacije, zanima se za vsako reč, ki je v zvezi z napredkom Etiopije.

V gradnji smo imeli prvo in največjo etiopsko hidrocentralo na modrem Nilu. HIM Haile Selassie jo je večkrat obiskal. Kolega inž. Šoljan mi je pravil, kako lepo je bilo videti, ko je cesar pretaknil vse kotičke centrale. Žilav kot dren in gibčen kot vevec je kljub svojim letom plezal po vseh etažah, za njim pa je v potu svojega obraza sopihajoč telovadila cela procesija njegovih dostojanstvenikov in zakonodajalcev. Očitno je bilo, da je imel nad tem svoje posebno zadovoljstvo.

Nekoč je priredil slavnost ob položitvi temeljnega kamna za hidrocentralo Wolliso. Na dolgi mizi je bilo obilo dobrot in mi Evropejci, požrešni kot znamo biti, smo se pridno posluževali vsega po vrsti. On pa je sedel ob posebni mizi na vzvišenem stolu in kronski princ mu je bil ob strani. Študiral sem njegov obraz. Za fasado obvezne dostojanstvenosti sem odkrival poteze v bistvu osamljenega človeka, toda človeka z izredno žilavo naravo in močno voljo, z nepopustljivostjo, ki je pripravljena žrtvovati celo človeško življenje za dosego cilja. Odkril sem poteze človeka s čutom za trgovino in politiko — vse skupaj pa združeno s črto stalno prisotne žalosti.

Večkrat sem razmišljal, kaj naj bi mu grenilo življenje. Morda kaj zasebnega, morda zavest, da ne bo mogel v času svojega življenja razviti Etiopije, kot bi jo rad. Njegovi ministri so večinoma tipični predstavniki fevdalizma in tako nezmožni ustvarjalnega poleta ter nedorasli dinamiki sodobne tehnike. Spremeniti sistema pa cesar ne more, ker so po isti strani prav isti ljudje osnova družbenega reda, ki je

v deželi stoletja ustaljen. To je družbeni red, ki mu je vrh cesar sam, to je družbeni red, ki cesarju samemu omogoča obstoj.

Zanimive reči mi je pripovedoval Nemeč »Papa Goetz«, ki je v Etiopiji že od leta 1898, eden prvih Evropejcev tam. Trdi, da je pestoval sedanjega cesarja in marsikaj ve povedati o njem. Slikal mi je cesarjevo delavnost in strogi dnevni red, ki se ga vztrajno drži. »Papa Goetz« je poročen z domačinko iz rodu Galla. Rad se je spuščal z mano v pogovore o evropskih in afriških vprašanjih. Značilno zanj je to: ko sem se poslavljaj od tam, mi ni rekel: pozdravite Nemčijo, ampak: pozdravite Evropo!

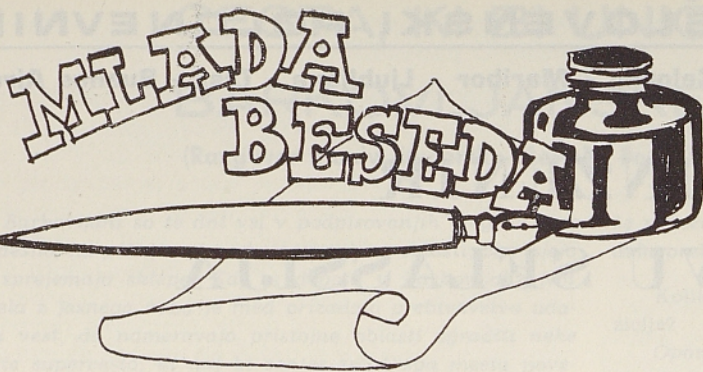
Projektiranje je v Etiopiji užitek, ker človek ni vezan na kake preživele tradicije. Tam ni okostenelega juridičnega formalizma, kot je v Avstraliji, kjer počasi postaja že cokla razvoju. Kar projektant v Etiopiji ustvari, se tudi izvede, nikjer ni ovire, razen v pomanjkanju denarja. Glede organizacije projektiranja in izvajanja del imajo evropski inženirji proste roke, dočim v Avstraliji prave tehnične inteligence sploh ni.

Omenil sem že, da je družabni sistem Etiopije fevdalizem. Zato je tam marsikaj drugače kot v Evropi. So navade in običaji, ki se zde sodobnemu človeku nenavadni, celo nepošteni. Na primer »gurša« — podkupnina. Evropejci jo obsojamo, saj je očitno škodljiv način družbenih ali medsebojnih človekovih odnosov. V fevdalizmu pa je »gurša« dodaten dohodek, ki ima nadrejeni do njega priznano pravico. Zato se rado zgodi, da visok uradnik ne bo poravnal računov, ker je verno prepričan, da morajo drugi delati zanj več ali manj zastonj. V zameno pa nižji uživajo njegovo naklonjenost in zaščito. Vse to in tako je nekoč poznala seveda tudi Evropa pod fevdalizmom, ko so gnjavili ljudstvo mogočni grofi.

Danes se Evropejci v Etiopiji ne morejo privaditi takemu pojmovanju medčloveških odnosov. Zato prej ali slej naletijo na težave, ali pa pridejo v konflikt s svojo vestjo.

V Etiopiji tudi ne spoštujejo telesnega dela. Vem za primer, ko so se domačini smejali ženi nekega Evropejca, ki je na balkonu lastnoročno čistila čevlje. Po njihovem mnenju bi morala umazano obutev dati služkinji — »mamiti« — ali pa boyu.

V nadaljnjem bom pisal nekoliko o deželi sami in še kaj o njenih ljudeh.

MARINO BENEDETTI

IZ KRMARJEVEGA DNEVNIKA

Študentje na tržaškem Radiu

S koncem šolskega leta so tudi študentje zaključili na postaji svoje oddaje. Ker je to sodelovanje naše študirajoče mladine našlo tako ne navadno resno zavzetost, saj trajajo te oddaje menda zdaj že pet let, nas je zanimalo, kako gledajo izvajavci sami na svoje delo. Zato smo se obrnili najprej na prof. Peterlina, ki je dal idejo za te oddaje, jih s študenti pripravljal in je tudi sicer izvajavcem blizu že zaradi dela v šoli sami. Nato pa smo se pogovorili tudi z drugimi študenti, predvsem s tistimi, ki so sodelovali pri oddajah, pa tudi z drugimi. Práv te študentovske odgovore bomo bolj sumarično navedli.

Prof. Peterlin, kako to, da ste predlagali pred leti radijskemu vodstvu, da bi tudi študentje nastopali na radiu?

Najprej zato, da bi imeli študentje kako oddajo, ki bi bila res njihova, za katero bi se zavzeli in bi tako preko teh oddaj pritegnili pozornost mladih ljudi tudi na ostali radijski program, oddaje same pa bi brez dvoma vzbudile pozornost med našo

Dijaki pred mikrofonom

Sonce je bilo že visoko na nebu.

Gledal sem žarečo kroglo, katere sij se je zrcalil na mirni vodni površini. Morska gladina je bila mirna kot olje; da se ladja premika, je pričala le penasta sled, ki jo je puščala za seboj.

Pogledal sem na elektronski kompas: igla se je odklonila za stopinjo na desno. S počasno krettno sem premaknil krmilo in tako popravil smer ladje. Bil sem vesel, kajti čez četrť ure bi moral končati svoj turnus in bi lahko šel počivat. Tedaj je vstopil kapitan. Segel je po mogočnem daljnogledu, preiskal z njim obzorje in ga odložil. Zaskrbljeno se je popraskal za ušesi, nekaj zamrmral in vstopil k radiofonistu, da bi poslušal vremensko poročilo.

Kmalu nato je prišel mornar, ki je imel prevzeti moje mesto za krmilom. Voščil sem mu dobro stražo in zapustil komandni krov. Po železnih stopničkih sem se spustil navzdol. Spodaj sem pri prsobranu zagledal dva mlada potnika: bila sta brata, ki sta potovala v Južno Afriko, da bi se tam sešla z očetom. Naslonjena na velik kup vrvi sta nemo strmela v razo, ki jo je puščala ladja za seboj. Ozrl sem se okoli. Na nebu ni bilo oblaka; morje je bilo negibno komaj da se je v zatišju zganil kak valček. Vedel sem, da sta fanta nemirna ravno zaradi te neizmerne tišine, in da tudi onadva čutita, da se ravno v tej grozeči tišini nekaj pripravlja: kot neka skrivnostna sila, ki se bo od trenutka do trenutka sprostila in se razbesnela z vso svojo strašno močjo. Pozdravil sem ju in onadva sta mi odzdravila s krettno roke.

Zatekel sem se v svojo kabino. Prižgal sem ventilator, kajti čutil sem, kako postaja ozračje vedno bolj soparno. Truden sem legel na divan: štiri ure pri krmilu, to utruđi človeka, posebno v tako vročih urah.

Ne vem koliko časa sem tako ležal; mislim, da sem celo zaspal. Nenađoma se je zaslišal iz zvočnika rezek glas: »Pripravite se, plesali bomo.«

Dobro sem vedel, kaj te besede pomenijo. Skrbno sem zaprl hermetična okrogla okenca in spravil vse to, kar je bilo gibljivega v kabini. Nehote so se moje misli obrnile k tistima dvema bratoma, ki sta prvič pihla. Vedel sem, kakšne občutke imata, saj sem se tudi jaz znašel v podobnem položaju, ko sem prvič potoval... Spomnil sem se svojega prvega potovanja; od tedaj je minilo kar precej časa in vendar sem se dobro spominjal strahu, ki me je takrat prevzel... nasmehnil sem se samemu sebi... Kako sem se spremenil od takrat!

Ladja se je že precej zibala: zdaj počasi gor... potem spet počasi dol... kot smrtno ranjen slon.

Stopil sem na krov: težki črni oblaki so viseli nad morskó gladino, ki je bila postala medtem grozeče siva. Veter je že dvigal valove, da so udarjali ob mogočne boke ladje. Motor je enakomerno brnel. Naenkrat je ognjen zubelj s strašnim treskom presekal ozračje; usula se je ploga.

Zatekel sem se pod platneno streho, na zadnjem delu ladje, in opazoval, kako grozeče postaja morje. Valovi so divje butali ob boke da so pene brizgale visoko čez krov. Ladja se je zibala močnejše kot prej.

Tedaj je prišel oficir in mi naročil, naj zaprem vsa vrata vzdolž hodnika na desni strani ladje. Oblekel sem si mornarski dežni plašč, potisnil kapo na glavo in se z veliko težavo napotil proti hodniku. Valovi so že segali čez prsobran, tla so postajala vedno bolj spolzka, da bi večkrat skoraj padeš, ko se ne bi bil trdo držal. Z veliko težavo sem zaprl vsa vrata: voda je že vdirala v notranje hodnike. Zopet je zabliškalo in zagrmelo, da je pretreslo vso ladjo. Le-ta se je strašno zazibala, čutiti je bilo, kako grozen napor prestaja motor, ko se je propeler vrtel v prazno.

Dež se je še močneje usul. Že sem skoraj dosegel majhna zasilna vratca, od koder sem hotel stopiti v podpalubje, ko je ogromen val udaril preko prsobrana in me zajel z vso silo. Treščilo me je ob železne stopničke; čutil sem, kako mi voda sili v usta, v oči, kako mi odnaša kapo; v ušesih mi je strašno bobnelo. Nenadoma se je ladja obrnila na bok, zmanjkalo mi je tal pod nogami in zavalil sem se po mokrem podu, medtem ko je drug val pometel palubo ... mislil sem, da me bo konec ... Krčevito sem se prijel za železni prijem in se spravil na noge. Zajel sem sapo in s skokom dosegel zasilna vratca; napel sem vse sile zavrtel sem kolo majhnih železnih vrat, skočil v notranjost in jih hitro zaprl za seboj.

V kabini sem si snel mokro obleko. Z brisačo sem si obrisal lase in se pogledal v zrcalo. Po obrazu so mi polzele debele kaplje slane vode.

»Še si živ, stari, trdo kožo imaš.«

Da, še sem bil živ. Kako čudno je življenje mornarja. Vedno je izpostavljen nevarnosti, a za nič na svetu ne bi zamenjal svojega načina življenja. Kaj sploh vleče mornarja na morje? Ljubezen do morja? Pustolovski čut? Denar? Kdo ve. Izzivanje nevarnosti.

Da, tudi jaz bi moral biti že zdavnaj na dnu morja. Da, tudi jaz ... tistega usodnega dne.

Tudi takrat je razsajal vihar. Ogromni valovi so obmetavali palubo, voda je brizgala visoko do komandnega krova. Kljun naše ladje se je visoko dvigal in globoko pogrezal v peneče se valove. Kapitan je meni in prijatelju Mariju takrat ukazal, naj odpreva bočne odprtine na krovu. Z Marijem sva trudoma skoraj dospela do njih. Ustavil sem se in nisem hotel naprej; krčevito sem se držal železne ograje. Marij mi je zakričal, da morava, da manjka samo še nekaj metrov. Nisem se zganil, zato se je sam splazil naprej. Že je bil pri luknjah, ko se je ladja sunkoma nagnila na bok in Marij se je zakotalil po palubi. Stegnil je roke, da bi našel kak oprijem. Zakričal je moje ime, meni pa so od strahu strdele noge. Tedaj so valovi prekrili krov, njegov krik se je izgubil v divjem bobnenju valov in tuljenju vetra ... Krov je ostal prazen ...

Zopet sem pogledal v zrcalo in videl ... dvoje stegnjenih rok, ki sta krčevito iskali oprijema... Zagnal sem brisačo v ogledalo in besno udaril s pestjo ob steno. Zavalil sem se na posteljo in potisnil obraz v blazino. Ali bo res kot žerjavica pod pepelom tlel v meni do konca dni...

Naslednjega jutra me je zbudil bleščeči sijaj jutranjega sonca. Pogledal sem na uro: manikalo je še dvajset minut do mojega turnusa pri krmilu.

Nebo je bilo jasno: galebi so letali po sinjem in umitem nebu; daleč na obzorju je bilo videti dolg rumen jezik razbeljene afriške obale.

Napotil sem se proti komandnemu krovu in spotoma pogledal v kabino obeh mladeničev. Nudil se mi je dokaj čuden prizor: vse je bilo razmetano, na tleh so ležali listi, knjige, kozarci, obieke. Fanta sta prestrašeno gledala izpod odej. Zaprl sem vrata kabine in se za trenutek zamislil: v njima sem zagledal samega sebe: mladega fanta, ki se poln groze drži železne ograje in si ne upa priskočiti na pomoč tovarišu, ki ga požirajo valovi. Zagledal sem dvoje rok ...

Pregnal sem vse te misli. Vse je že zdavnaj za menoj! Za mojimi trdimi potezami, izklesanimi od burje in viharjev, vsakdo lahko zasliši moža volje in dejanja. Le viharne dni se ob samotni uri v globini stara rana spet odpre.

študirajočo mladino. Drugič zato, da bi se naši študentje ne samo v šoli, ampak še kje zavzemali za lepo govorico, za pravilno izgovarjavo in se navduševali za igranje. Ko bi namreč tu naredili prve korake, bi lahko pomagali pri ljudsko prosvetnem delu, saj bi bili vendarle daleč pred drugimi, ki niso imeli prilike imeti takih vaj v dramskem oblikovanju. Na ta način bi odkrili lahko tudi kak talent med njimi, ki bi lahko prešel kasneje k poklicnemu gledališču ali k radijski igravski skupini. Radijsko vodstvo pa bi naredilo še eno veliko stvar: mlade ljudi bi angažiralo za neko pozitivno delavnost.

Šolske predstave »Kralja na Betajnovi« bi ne mogli izvesti, če bi dijaki prej ne igrali na radiu.

Saj smo na primer samo v letošnjih nastopih imeli pred mikrofonom preko 30 slovenskih študentov višješolcev in smo s tem dokazali, da ima

naša mladina vendar smisel tudi za kako kulturno delo. Mislim, da je s tem, da je radijsko vodstvo vključilo toliko mladine v to pozitivno delo, naredilo največje vzgojno dejanje.

Ali so študentje z veseljem hodili k vajam in potem k snemanju na radio, so nam odgovorili:

Med 30. vprašanimi ni bilo nikogar, ki bi ga to pri študiju motilo ali oviralo. Vsem je bilo to delo v veselje in srčno. Marijan Kravos na primer čuti posebno veselje do igranja. Žal mu je, da ga nismo odkrili že prej. S temi oddajami se naučimo, je zapisal Martin Breclj, lepe pogovorne slovenščine; če ne bi bilo nič drugega, je že to veliko. Se pa tudi približamo dramskim oddajam in moram reči, da vse bolj z zanimanjem poslušam slušne igre prav zaradi tega, ker sem v študentovskih oddajah sodeloval.

Dalje str. 123

Za sodobne žene in dekleta

UVOD

Vidite, po sili razmer se je naše četrikovo kavarniško omizje že čisto privatiziralo, kajti prostor (pa tudi želje bralk) so nas prisilile, da se omejimo samo na zbiranje različnih nasvetov. Tako je ena za tokrat pripravila nekaj za mlade mamice, druga za matere otrok, ki bodo letos prvič stopili v šolo ali pa prestopili iz osnovne na srednjo šolo. Tretja ima nekaj receptov, četrta bo posegla na področje psihologije in peta se bo pomenila o otroški modi. Upajmo, da bo bodisi to bodisi ono kakšna od vas s pridom uporabila.

ZA MLADE MAMICE

Prvo srečanje z žličko je večkrat vzrok poznejše nevšečnosti skozi vso otroško dobo, zato pazi, da boš na ta »veliki trenutek« res psihološko pripravljena prav tako pa tudi otrok.

Prvič ponudi dojenčku žličko nekega dne, ko si zelo dobre volje, najraje opoldne ali popoldne, kadar se ti res nikamor ne mudi. Če se upre novi hrani, jo ponudi raje po steklenički, kateri si razširila luknjice. Ko se bo mali izbirčnež privadil na nov okus, bo raje sprejel prvo žličko. Če odkloni slani okus prve nemlečne hrane, dodaj

od kraja malček sladkorja, ki pa ga nato postopoma opuščaj.

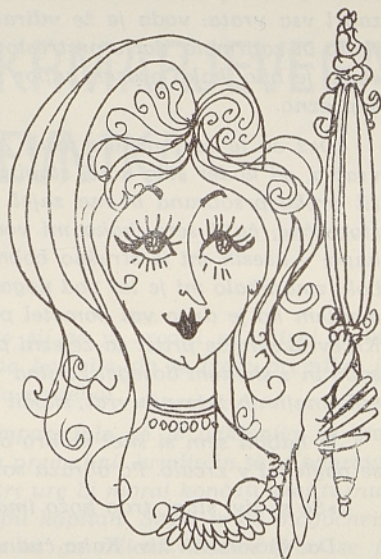
Ne razvajaj malčka z umetnimi sladkanimi mokami, ker se bo razvadil, raje vzemi nesladkano moko, ki je ni treba kuhati, npr. Melin, pa jo ponudi v prvih zelenjavnih juhicah. Ker se bliža poletje, naj otroci začno z nemlečno hrano čim bolj zgodaj, že v 3. mesecu (en obrok, najraje korenček, kuhan v riževi ali močni juhi (vendar ga vzameš ven), po enem tednu dodaj žličko homogeniziranega tel ali kokošjega mesa, katerega količino nato dva tedna počasi dvigaš do 50 g. S 4. meseci v juho že lahko pretiačiš malo korenčka, špinacije, pa še žličko olja povrh. Sedaj morata biti že dva obroka nemlečna!

Nekateri že po koncu 1. meseca začno poleg vitamina A in D v kapljicah dodajati po žličko sadnega soka enkrat na dan med dvema obroka, drugi pa začno s tem po 2. mesecu in dodajajo tudi sok korenčka.

Pomni: vsako novo »jed« ponudi otroku samo enkrat na dan in samo eno hkrati, da preveriš, ali je na kakšno jed alergičen in mu povzroča izpuščaje (npr. banana, breskev).

IZ STAREGA NOVO

To ni kakšen začetek pravljičice o Aladinovi svetilki, marveč danes že kar nujna sposobnost, da mlade mamice ustvarijo okusno in moderno sezonsko garderobo za svoje malčke, ki so čez noč urasli vse. Cene otroške konfekcije so od lani do letos tako poskočile, da si le malokatera, posebno če ima več

otrok, more privoščiti takšnega nakupa. Namesto da z rahlo zavistjo občuduje ljubke oblečke sosedovih malčkov, naj malo pobrska po omarah. Urasle oblečke, včasih na nekaterih mestih zbledele obleke in kar je še takšne šare in ostankov, dobro preglej in pretehtaj, kaj je uporabnega. Spodnji del tvoje obleke je še dober, za malo šolariko bo v pasu nabrano krilce z životcem, medtem ko boš nabrane rokavčke in predpasnik do pasu sešila iz enobarvnega ostanka blaga v živi barvi. Še nekaj starih srebrnih gumbkov in dekletce bo imelo na ta način enega ali celo dva »dindlčka«. Iz zavrnjenega temnega krila do pasu urežeš brezrokavno obleko za deklico ali hlače z naramnicami za dečka, eleganten ton pa daš oblačilu z modnim dodatkom: z vrstico v živi barvi, iz katere napraviš zavoje ali krogce ob robu ali okrog žepov, ali s kupljenim metuljčkom ali živalco (iz usnja, kloboševine ali blaga)! Na srajčke za fante in obleke za deklice lahko dodaš našitke v obliki živali ali rastlin (mucke, pse, gobe, ribe, mak, marjetice) v kontrastni barvi: na karirano in rožasto dodaj našitek, izrezan iz enobarvnega blaga, na obleke in pajace iz ostankov enobarvnega blaga pa so zelo okusni posebno karirani našitki. Našitek obšij z drobnimi vbodi, da se ne bo cefral pri pra-

nju. Posebno okusne in elegantne pa so obleke, okrašene z domačo vezenino (vzorčke ima zadnja Naša žena) ali obrobljena z izvezenimi tralkovi, ki se dobe v trgovinah z ročnimi deli. Za dečke so lepi kompleti iz cenenega blaga za »jeans« ali iz platna: jopič s kratkimi rokavi in hlače do kolena, kjer za okras služijo šivi z nekoliko temnejšim sukancem pri svetlih ali z belim pri temnih kompletih. Na žepih lahko napraviš šiv z dvema diagonalama.

NAŠI ŠOLARJI

POČITNICE - POČITEK ALI

PRIPRAVA?

Nekateri starši že takoj, ko se zapro šolska vrata, uvedejo za svoje počitniško razpoložene otroke počitniški urnik, ki vključuje nekaj ur ponavljanja in branja. Drugi pravijo: »Preutrujen si, počivaj, dirjaj in uživaj počitniško svobodo, kajti šolsko leto bo dolgo in moraš se okrepiti. Morda bi bila pravilna srednja pot, če bi pa že morali izbirati med gornjima dvema, bi dali prednost tistim, ki usmerijo otroka v počitnicah v zdravo športno dejavnost, v življenje na prostem ali v družbi sovrstnikov, tako da se bo otrok na jesen vrnil telesno čvrst in duševno spočit. To velja seveda za kolikor toliko uspešne in povprečno nadarjene otroke. (Drugim ne bo škodovalo, če se bodo občasno vračali k ponavljanju snovi.) Pač pa naj povprečen dijak izkoristi marsikatero počitniško uro za branje mladinskih knjig v materinščini in za npr. učenje instrumenta, risanje in učenje tujega jezika. Tudi branje v italijanščini naj v Primorju ne izostane, čeprav nikakor ne na škodo materinščine. Nikoli kakor v počitnicah naj ne bo toliko odprt radio s slovenskimi postajami, da bo naša pesem in beseda s soncem vred prevetrila in presijala naše domove! Ponavljanju in učenju naj bo posvečen še zadnji mesec počitnic v dopoldanskih urah! Poleg zabave pa naj otrok živi v družinski skupnosti kot delaven član, starši naj ga vpeljejo v razna zanj primerna dela, tako da mu bo delo dajalo zadoščenje in samozavest, kaj vse že zna ter da mu bo krepilo mišice in voljo. Ne vzgajajo mehkužnih malih sultanov,

marveč enakopravne člane družine, s pravicami in dolžnostmi!

Kaj pa prvošolčki! Jeseni jih čaka trda preizkušnja, zato: mnogo sonca in gibanja, zdrave domače hrane, navajanja k disciplini in samostojnosti in kakšno uro na dan barvice in svinčnik v roke pa kakšne slikanice z nekaj besedila, posebno otroške abecede, kjer se bo privajal na črke. Če bo znal napisati del svojega imena, mu ne bo nič škodovalo. Naj se »gre šolo«, ki naj bo zanj najprijetnejša igra! Nikakor pa ne kričite nanj in se ne pojdite učitelja, pomnite: vse naj bo le igra!

In tisti, ki bodo šli v srednjo šolo? To je poseben problem, katerega prihranimo za prvo jesensko številko!

Imate doma šolarja, ki ima pravne izpite? Nič razburjanja in

očitkov, pač pa zaslombo in razumevanje. Najprej naj en mesec predvsem teka in živi na prostem, v koloniji, pri kakšnih sorodnikih na deželi — ali pa hodite vi z njim na sprehode ali ga vpišite v kakšno športno društvo. Po dve uri na dan največ pa naj lepo po vrsti začne znova s snovjo šolskega leta. Šele avgusta naj se posveti predvsem učenju. Pri tem naj mu kdo poma-

ga, vsaj kakšen večji študent, morda celo profesor, morda pa imate možnost, če ste v Trstu ali Gorici, da ga vpišete v poseben tečaj v dijaškem zavodu. Predvsem pazite, da mu boste dajali pogum in da boste z njim vred verjeli, da ni najmanjšega dvoma, da bo do jeseni s pridnostjo imenitno opravil popravni izpit in mu nesrečni predmet prihodnje leto ne bo delal nobenih težav več. Edino kakšnemu lenuščku je treba tu in tam zagroziti, da lahko pade, ker bi drugače lenaril in bi potem zares ne uspel.

RECEPTI

Ohrovtova specialiteta

Za 4 osebe kupi 75 dkg ohrovt. Očisti ga, očiščene cele liste pari 5 minut v vreli slani vodi, odcedi. Manjši pekač ali posodo iz pirex stekla namaži z maščobo in obloži s polovico ohrovt. Pokapaj z 2 žlicama omake (lahko ostanek golaža, potresi površ drobce cele klobase, ki si ji odstranila kožico, z zrezano jušno zelenjavo (dobiš zmrznjeno v prodaji) in prekrij z preostalimi ohrovtovimi listi, površ potresi nekaj koščkov zrezane slanine, zrezanim korenčkom in peteršiljem, prelij s skodelico juhe (ali Knorr juhe) in peci v pečici pri 200 stopinjah pribl. pol ure. Ponudi kot večerjo ali s krompirjem v kosih kot kosilo.

Specialiteta iz kislega zelja

Ponudiš jo kot samostojno jed. — Za štiri osebe kupi 40 dkg kislega zelja. Stekleno posodo ali pekač namasti, obloži s polovico zelja, posoli in potresi z žličko sladkorja, nato potresi površ na koleščke zrezano eno ali dve klobasi ter obloži s preostalim zeljem ter prelij s skodelico juhe (en vinski kozarec). Površ nastresi na rezine zrezanega krompirja (40 dkg), ki si ga prej malo dušila s čebulo na olju. Posoli. Na koncu vrzi površ še nekaj kock sira in daj za 40 minut v pečico, ogreto na 200 stopinj. Če ponudiš v stekleni posodi, sta oba recepta tudi lepega videza.

Do jesenske številke vas lepo pozdravlja

Peterica

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(NADALJEVANJE)

DUŠAN PLENIČAR

Rodil se je 1921 v Litiji, dovršil Škofijsko klasično gimnazijo v Št. Vidu nad Ljubljano, pravo na ljubljanski univerzi pa je prekinila vojna. Nemci so ga zaradi delovanja v skavtski organizaciji že junija 1941 pregnali v Srbijo, od koder se je skrivaj vrnil v Ljubljano. Tu je deloval v različnih odsekih jugoslovanske vojske v domovini, po vojni je živel v taboriščih v Forliju in Eboliju v Italiji, nato v severni Nemčiji, od koder je junija 1948 emigriral v London. Tu je zaposlen v tekstilni industriji, je solastnik tiskarne Pika Print Ltd., soustanovitelj Slovenske pravde in od 20. avgusta 1951 urednik revije *Klic Triglava*.

Pleničar je podjeten kulturni delavec, ki omogoča, da tudi v Angliji izhajajo slovenske knjige. Piše predvsem v *Klic Triglava*, od časa do časa tudi v *Zbornik Svob. Slovenije*, kjer je v letniku 1966 tudi njegov življenjepiš s sliko.

OTON DIMITRIJE JERUC

O njem nimam natančnejših podatkov. Po vojni je živel v italijanskem taborišču v Eboliju, nato je študiral nalouvainski univerzi v Belgiji umetnostno zgo-dovino.

Jeruc je izdal leta 1947 v Italiji prvo emigrantsko tiskano pesniško zbirko *Samotne poti*. V taborišču v Eboliju je izšla istega leta tudi šapirografirana zbirka pesmi: *Pritaval sem*. Leta 1952 je izdal v samozaložbi v Louvainu v Belgiji tretjo pesniško zbirko *Večerne pesmi*.

Prvi zbirki sta še precej začetniški, tretja — *Večerne pesmi* — pa je bolj dozorela. Posvetil jo je »ljubljeni domovini«, obsega 40 pesmi, ki so razdeljene v pet ciklov. V prvem — *Domov bi rad* — moli najprej za pobite borce, nato z vsem srcem hrepeni po domu, »da s srečo bi pomladno / do smrti zaživel«. V opojnem večeru je žalosten in sam, vrnil se bo »v najslajše gnezdo, v materino krilo«. Vse ga kliče domov: mati, sestra, mrtvi brat, narava zdaj pa »sneg

nenahoma prši, prši / zakriva mi nekdanje dneve zlate«.

V drugem ciklu — *V samoti* — poje o samoti in žalosti. Zjutraj, »ko zbudi se dan, / še bolj sem truden, bolj bolan«. Nikjer v svetu se ne more ogreti, ker živi kakor topoli »brez tople sreče, radosti«. V obraz si orje nove črte, ima dva konja, »samoto, bridko žalost«, toda te brezmejne njive ne bo nikdar zoral do konca; »in duša žejna, večno žejna / lju-bezni svetle je in sonca«.

V Hrepenenjih brodi njegovo srce »po bajno lepem svetu«. V poletju se vedno umiri, »vse moje bitje v večnost se potaplja / in srečna duša z Bogom šepeta«. Spominja se mladosti v gorenski vasi, sredi narave, ob mirnih, srečnih večerih.

Ciklus Ptički pojejo obsega deset ljubzenskih pesmi. V njih hrepeni po dekletu, ki je ostala doma, spominja se veselih dni, sedaj pa v mrzli tujini »mrje v temini«.

V zadnjem ciklu — *Jesen prihaja* — nič več ne ve, kaj je radost, le v polju še »občutim sanje davno mladih let«. Le »k tebi hrepenim še, o dekle«. Če bi se bilo nekdanje življenje nadaljevalo, bi imel družino, tako pa je sam »in s solznimi očmi / v temo strmim«.

Jeruc je v teh pesmih ves v spominih na dom, dekle in domačo pokrajino. Ker gleda na to skozi domotožje in spomine, se mu zdi vse rožnato, vseposod je polno cvetja, sonca, veselja, ptičjega petja in tudi sam »kot jablan sem cvetel«. V nasprotju z domačo Gorenjsko pa je tujina hladna, negostoljubna, sam je, brez prijateljev in tople domačnosti. Pesnik je znal prepričljivo izraziti to svojo tragiko, zato so najboljše pesmi pretresljive in bravca ganejo.

Kaže, da se je oblikovno učil največ pri narodni pesmi in Murmu, saj nekateri opisi pokrajine močno spominjajo nanj. Poznati pa je moral tudi Jenka in Balantiča. Verz je tekoč in vedno riman, jezik realističen, brez izrazitih osebnih potez. Lepe so zlasti impresije in pokrajinska razpoloženja, toda vsa so omejena na domače kraje, čeprav je prehodil toliko sveta.

(Kratko poročilo o Jerucu je napisal dr. Tine Debeljak v *Zborniku Svobodna Slovenija*, 1955, str. 233.)

(dalje)

Vrtovi muz

Goršetova galerija v Kortah

V koroškem »Našem tedniku« poročajo o odprtju Goršetove galerije med drugim takole:

Po maši smo se podali v lepo obnovljeno župnišče. Vse nas je sprejelo pod svojo streho. Pevci z Obirske so

poskrbeli za okvir odprtja. Ubrano so zapeli pozdravno pesem in »Rož, Podjuna, Zila«. Umetnik France Gorše je pozdravil vse zbrane, župnik Tomaž Holmar pa je spregovoril o pravi umetnosti, ki dviga in plemeniti človeka. Po orisu umetnikove osebnosti in njegovega dela v obeh deželnih jezikih, je odprl Tomaž Holmar razstavo.

Stalna razstava Goršetovih del je posrečena zamisel in velika pridobitev ne le za Korte, marveč za vse koroške Slovence. Da je do tega prišlo, je zasluga predvsem Franceta Goršeta in družine ing. Lamberta Murija. Gospa Zinka Muri, ki je dobra poznavalka umetnosti, je bila gonilna sila pri vseh pripravah. Vsi Pristovnikovi so po svoje pripomogli, da je bilo odprtje možno že 31. maja. Farovski prostori so dobili električno luč, so novo pobeljeni, popleskani in očiščeni. Razstavljenih je 50 eksponatov. Dela so nastala v letih 1970 in 1971. Umet-

nik je uporabil glino, les, bron, baker. V veži visijo uokvirjene skice za večja dela v glini in lesu ter še več črnobelih risb.

V dveh sobah so razstavljene ostale umetnine. Zelo močna so dela v lesu. Tako križani, drvarji, pastirček in pričligar. Tudi umetnine v žgani glini pridejo lepo do izraza na belih stenah. Naševanje samo ima malo pomena. Sama si moraš v tihoti gorskega sveta ogledati galerijo, ki ima namen vzbuditi občutje lepega. Kot v sve-

lišče prideš, skušaš se poglobiti v umetnika in z njim so- doživljati človeka in naravo.

V naglici današnjih dni marsikaj lepega ne vidimo. Če nas pa kdo na nekaj opozori, šele vrednoto vidimo. V Kortah nas umetnik Gorše na to opozori.

Odprije galerije se je udeležilo veliko število domačinov ter gostov. Sedaj vabi razstava, da si jo v čim številnejši meri ogledamo.

Dr. V. I.

Černigojeva šola

V koperski galeriji Loža je bila pred nekaj tedni razstava takoimenovane Černigojeve grafične šole. Kakor želi sam profesor pojasniti, ni to šola v pravem pomenu besede, temveč delavna skupina razmeroma mladih likovnih ustvarjalcev, ki se želijo izpopolniti pod vodstvom likovnega pedagoga, ne da bi se morali podrediti njegovi avtoriteti! Razstavljali so: Claudio Fuchs, Dragomir Giorgi - Jurca, Walter Jerebica, Emanuela Marassi, Marko Oblak, Barbara Strathdee, Franko Vecchiet, Franko Volk in Edvard Žerjal.

C. Fuch je sodeloval z značilnimi odtisi grotesknega značaja. D. Giorgi - Jurca z vrsto linorezov v duhu ekspresionizma, ter zanimivim pop-fotoposnetkom. W. Jerebica je predstavil v delih suhe igle oblikovno bolj razvite predstave. E. Marassi je izobesila vrsto barvanih linorezov, po slogu minimal-art (sodobna struja). Značilna je

njena geometrija ovalnih oblik z izrazitimi glasbenimi vrednotami. Mladi M. Oblak je z bujno fantazijo bolj naivno uprizoril na lino-leju razne športne epizode. Gospa B. Strathdee je razvila na jedkanih, linorezih, litografijah figurativnega značaja s pestrimi in barvitimi odtisi, moderno tonsko figuralko, poenostavljeno naravo in barvano abstrakcijo. F. Vecchiet je bil prisoten s celo serijo linorezov, ki so podrejeni učinkom ritma, geometrijskega razmnoževanja in barvne muzikalnosti. F. Volk pa je najbližji Černigojevemu pojmu kolažnega in montažnega konstruktivizma z odtisi sodobnih industrijskih izdelkov, mehaničnih predmetov itd. V listih E. Žerjalla prevladujejo kljub opaznemu ploskovnemu redu, etnografske in dekorativne značilnosti nad konstruktivno.

Valter Jerebica

Slovenska likovna umetnost v Parizu

Glas kulturne akcije, ki ga izdajajo slovenski naseljenci v Buenos Airesu, poroča o razstavi jugoslovanske umetnosti v Parizu takole:

2. marca letos so v Parizu v galerijah Grand de Palais, odprli monumentalno razstavo *Umetnost v Jugoslaviji od prazgodovine do današnjih dni*. Za razstavo, ki je odprta do konca maja, je priprave v Jugoslaviji več mesecev vodil poseben odbor pod vodstvom akademika Franceta Steleta, v Parizu pa pod vodstvom orientalista prof. Losskega. Razstava je v francoskem novem delu omenjene galerije, kjer so že bile velike razstave Chagala in Matiassa. Na prostoru 1500 kvadratnih metrov so razstavili okrog 650 eksponatov. Raz-

stavljena dela obsežejo tri nadstropja in dve rotundi te impozantne galerije. Za Pariz in za mednarodni kulturni svet je ta prisotnost umetnosti narodov iz Jugoslavije v marsičem pravo odkritje in razodetje. Francoski kritiki in novinarji so za kulturni dogodek svetovne mere pokazali izredno zanimanje brez izjeme. Ugledni dnevnik *Figaro* je že pred začetkom razstave objavil kar tri članke; francoska TV je v barvah posnela poseben film o umetniškem gradivu že v Jugoslaviji; prvi kanal francoske televizije je za 9 milijonov gledalcev prenašal slavnostno otvoritev. Likovno razstavo izpolnjujejo tudi nekateri izbrani filmi, zlasti zagrebške šole risane ga fil-

ma. V listi dvorani so tudi občasni reprezentančni koncerti jugoslovanskih umetnikov. Od slovenskih so z velikim priznanjem nastopili Slovenski trio, Slovenski oktet in ansambel Osterc. To povezovanje likovne umetnosti z glasbeno, ki se je v zadnjih letih v Sloveniji že tako uspešno uveljavilo je po mnenju samih Francozov prineslo novost, ki je kulturno, umetnostno sicer visoko stoječi in ambiciozni Francozi niso poznali. Slovesnosti otvoritve je prisostvoval tudi predsednik francoske vlade Jacques Chaban-Delmas poleg predsednika ZIS Jugoslavije, ki je razstavo uradno odprl. Razstava sama pa je pod pokroviteljstvom predsednika Pompidouja in Tita.

Bogdan Pogačnik, kulturni dopisnik ljubljanskega *Dela* v Parizu. je 1. aprila letos objavil nekatere odlomke iz pisanja svetovnih francoskih in ameriških časopisov o priznanjih tej impozantni razstavi, kjer vsi kritiki posebej poudarijo nesporni slovenski umetniški delež, posebej našo srednjeveško in baročno umetnost.

Nekatere zanimive zapise pariških kritikov v razgled bralcem Glasa tu natisnemo:

Med časopišnimi odmevi zavzema posebno mesto študija o jugoslovanski umetnosti, ki jo je za revijo *Les Nouvelles Littéraires* napisal prof. Boris Lossky, francoski komisar razstave. Pred francosko javnost razgrne v obširnem eseju vso monumentalno in pestro podo- bo umetnostnega ustvarjanja na tleh Jugoslavije od kamnite glave iz Lepenskega vira, objavljene na prvi strani revije, do sodobne umetnosti, ki ji priznava širok pluralizem. Med reprodukcijami, ki jih je izbral, so tudi Miheličeve »Ure«.

Pariški *Le Monde* je razstavo obdelal pod naslovom »8000 let umetnosti in krivoverstva v Jugo-

slaviji«. Tudi kritik v tem uglednem listu je dal med vsemi oddelki največje priznanje prvemu, oddelku arheologije; vendar je glede sodobne umetnosti pribil, da je bil njen prikaz za celoto razstave potreben. Tu je pripomnil, da Tršarjev kip spominja na Armitaga, Roterjeva krogla pa na Pomodora. Posebej je omenil slovenski barok, ki »je zelo bogat čeprav brez blišča«, in pohvalil slovenske lesene gotške plastike (Madonno iz savinjskega Šentpetra) in »sila mikavno fresko sv. Helene iz Podpeči«.

Časopis *Aurore*, ki je naglasil, da je to »razstava izredne kvalitete«, se je med drugim podobno raznežil prav pred isto galerijo doslej nepoznatih lesenih slovenskih gotških plastik. »Sveta Katarina iz Velike Nedelje se nam je zdela še posebej zanimiva, saj se odlikuje po prefinjenosti obraza, neskalljeni vedrini, mehki oblačil in silno svežih barvah.«

Drobna obrazka sv. Katarine in sv. Barbare iz Velike Nedelje sta tako osvojila Francoze, da je več časopisov objavilo tudi njune reprodukcije.

Sliko sv. Barbare je v svojem članku prinesel tudi svetovni ameriški časopis *Herald Tribune*. Avtor članka, M. Gibson je dokaj naklonjen sodobni jugoslovanski umetnosti: »V zadnjih letih so se jugoslovanski umetniki dobro vključili v vse novosti različnih avantgardnih gibanj v svetu.« Na začetku članka pravi, da je ta razstava kot »da bi človeštvo vrtalo rudarski jašek v globino svoje preteklosti«.

Revija *Les Lettres Françaises* je v isti številki posvetila razstavi dva obširna članka, ki sta ju napisala: Galy-Carles z naslovom »Neprecenljivi zakladi« in R. J. Moulin z naslovom »V iskanju novih poti«. Moulin omenja v prehodu v 20. stoletje Groharjevo »neposredno impresionistično prikazovanje informela«.

Najbolj pozitivna in iskrena pa je ocena te razstave v reviji *Le Nouvelle Observateur*. Pod naslovom »Od prazgodovine do Tita« pravi kritik André Ferminger tudi tole: »Ne moremo si predstavljati ničesar bolj bogatega, bolj veličastnega in hkrati bolj uglašnega, ničesar bolj skrbno pripravljenga

in, če vzamemo v roke katalog, ničesar bolj znanstveno komentiranega, kot je ta razstava.« To iskreno priznanje je pač lahko v zadoščenje akademiku prof. Francetu Steletu in vsem, ki so razstavo pripravili. Avtor članka se še posebej pomudi pri »Sloveniji, ki je glede umetnosti morda najbolj izvirna in najbolj plodna pokrajina v Jugoslaviji«. Tu omenja »zelo lepo Devico iz Solčave, o kateri je težko reči, če je zgolj romanska, saj odraža nenehno pričujoči umetnost-

Alojz Rebula: Gorje zelenemu drevesu

Pred kratkim je izšla pri mariborski založbi Obzorja nova knjiga tržaškega pisatelja Alojza Rebule *Gorje zelenemu drevesu*. To so dnevniški zapiski in segajo od 20. oktobra 1962 do 29. decembra 1964. Avtor pravi v opombi, da je prišlo do izbire tega obdobja po naključju, ker ima zapiske tudi iz drugih let; sicer pa »obrne klepsidro, kakor hočeš, vanjo se bo zmeraj iztekal čas, ne pa večnost.«

Ni torej važen čas, vse je v tem, kako zna umetnik na dogodke reagirati, kako ob njih odmevata njegovo srce in razum. In v knjigi je več tega odmevanja kakor pravih zunanjih dogodkov, katerih pa je vendar toliko, da dobimo neko zakroženo celoto. Začenja se z ustanavljanjem nove slovenske revije v Trstu, nadaljuje s pisateljevim počevanjem v Šoli, z obiskovanjem Slovenije, z delom na domači kmetiji, otrokovim rojstvom, pisanjem drame s radijski natečaj, zaključuje pa s preselitvijo šole iz ulice Lazzaretto Vecchio k Sv. Ivanu in z otvoritvijo Kulturnega doma.

V tem okviru se odvija pisateljevo duhovno in telesno življenje, prevladujejo pa tri glavna vprašanja, ki jih od vseh strani osvetljuje, poudarja in rešuje s srčno prizadetostjo in suverenim poznanjem. To so: narava, problem slovenstva doma in v zamejstvu ter literatura.

V knjigi živi Kras v vsej svoji nenavadni lepoti, s stalno razstavo »Forma aeterna«, v vseh letnih časih in v vseh urah dneva. Kako lepo je podal avtor prelihanje rjave barve, »barve umiiranja«, ki jo je Kras »izniansiral do neskončnosti: to so kavna rjavina gabrov, usnjata rjavina robide, jantarjeva rjavi-

ni značaj Slovenije«; iz 15. in 16. stoletja pa navaja kot največje »umetnine« kipca sv. Katarine in sv. Barbare iz Velike Nedelje, ljubljanske Device z Detetom in sv. Elizabete iz Avč. Pravi, da »se nam je ta skupina slovenskih kipov zdela eden izmed vrhov razstave, eden onih visokih dosežkov, v katerih se kljub nedvoumnemu vplivu srednje Evrope umetnost Južnih Slovanov uveljavlja z svojo najbolj prepričljivo izvirnostjo.«

na klenovega listja, oljnata rjavina ruja. In tu pa tam nekaj brizgov milejšega zelenila v posameznih skopo natresenih grmih brinja, ki učinkujejo v abstraktnosti celote kot elementi fantastičnih jasic, kot osamljeni okožuhani romarji v dezelu močnih zdravih sanj.« Enkratno je doživetje, ko grabi spomlad listje sam »in vendar sredi dobre obljudenosti... Sredi zemlje, ki jo je preglušilo na tisoče topov in jo je pregazilo na tisoče regimentov, pa je ostala naša.« Ali opis, kako grabi seno na domačem travniku, ki ga je ded »z nekim praslovan-skim besom meter za metrom izkrčil iz kamenja in grmja«, a že stegujejo po njem roke Tržačani, da bi si zgradili na njem vikend hišice, kakor jih gradijo že po drugih travnikih in njivah.

Rojstne vasi za veliko noč ne spozna več: Asphalt, avti, nove hiše, podobne vilam, toda »prazni hlevi in prazni kurniki, od plevla zeleni borjač«. Pred tridesetimi leti je »oblak mulcev« po vstajenski maši sekal pomaranče in pirhe na vasi, sedaj »otroka skoraj ne vidiš«. Zaključek je tragičen in trpek: »Tudi Partija je odsotna. Kaj pa hočeš z revolucijo, če nimaš s kom. Ali s slovenstvom, če nimaš s kom. Ali s krščanstvom, če je cerkev prazna. Vzorno ogrevana in prazna. Župnik bi rad vpeljal električno zvonjenje: da bi s tega ponosnega zvonika električno zvonilo mrtvim?«

To je tudi že prehod k drugemu vprašanju — vprašanju slovenstva v zamejstvu in doma. Tržaška okolica se prazni, po Krasu se širi predmestje, nihče pa se ne sprašuje zaradi »strahotnega padca natalnosti pri Slovencih, in to

celo v kraški vasi, ki je bila do nedavnega naš biološki vrtec«. Nič ne bo koristilo, če se gremo »kulturo in folkloro, gledališka gostovanja in filatelistične razstave, debate o eksistencializmu in popevkarske festivale z udeležbo novinarjev vseh slovenskih listov«, če pa ne bo ljudi. Kljub temu pa bi bil po pisateljevem mnenju lahko Trst celo danes »druga slovenska kulturna prestolnica, in to seveda ne v razponu svojih kulturnih ustanov, ampak v duhovni dinamiki svoje atmosfere«. Nasprotno pa si je »Gorica po vojni tako žalostno dala vzeti iz rok kulturno žezlo nad Primorje«.

Nič bolj rožnate niso razmere v matični domovini, ki jo tarejo podobne težave. Slovincu manjka širine, do nje pa more priti le »po poti etosa«. Samo tako bo lahko slovenska kvaliteta »dosegla svojo zadnjo žlahtnost, ker bo univerzalna — človeška. Slovenec se lahko do kraja izživi kot Slovenec samo na univerzalni ravni. Toliko bo Slovenec, kolikor bo človek. Manjvredna človeškost, manjvredna slovenskost.« S tem pa bi se okrepila tudi naša samozavest, »da nismo nič več, a tudi nič manj kot kdorkoli drug«.

Velik del sodobne slovenske kulture »se vozi v Nič«. »Nič je postal v moderni filozofiji športna disciplina.« V vsej slovenski literaturi je malo psihologije, sedanja literatura nudi podobo »brezperspektivnosti«, toda bodočnost bo morala imeti »smisel za resnico in smisel za ideal«. Povsod zija nasproti nepismenost, toda »prerod slovenske kulture se bo moral začeti z Antonom Breznikom. Ali pa bo ta kultura zabredla v šarlatanstvo.« In spet trpka ugotovitve: »Do čudnega sklepa prihajam. Da v slovenskem tisku ne bom več iskal idej in stila. Samo jezik bom še iskal: pravzaprav samo še slovar.« In ob knjigi spominov Rude Jurčeca, ki je izšla v Argentini, ugotavlja: »Tej knjigi iščem protiutež v povojni domovinski prozi. Nikjer drugje ne morem pristati z mislijo (kakor pri Kocbekovi Tovarišiji.«

To miselno in idejno bogastvo bi lahko razbirali v nedogled, saj avtor na vsaki strani preseneti s svojo razgledanostjo po svetovni literaturi, filozofiji in družbeni problematiki. Njegov kulturni lok se

ga od starih Grkov in Rimljanov do Manna, Joyceja, Rilkeja, Fabbrija, od Prešerna, Gregorčiča, Kosovela in Novačana do današnjih slovenskih in italijanskih avtorjev.

V knjigi je nekaj portretov ljudi, s katerimi se je avtor srečal, tako plastičnih in nazornih, da jim ne najdeš primere. Tak je na primer portret prof. Bratuža, Antona Sovreta, Novačana, dr. Pincherla in drugih. Enako močno so napisani leposlovnih sestavki, ki so vdeleni v knjigo: Tihožitje, Legenda, Snežna nevihta, Izlet v Strug, Psalm, Pogovor z matičnim kulturnikom.

Nad vso knjigo pa plava vprašanje o smislu človekovega življenja, iskanje absolutnega, človečnosti, etosa. Knjiga ni pesimistična, če-

prav je v njej veliko črne barve. Hrast obdrži v jeseni vse liste, zato ga zimski viharji v vejah pretresajo, ne morejo pa razvihariti debela, »ki je negibno, preveč eno z zemljo«. Če je človek zakoreninjen v zemlji, ga vsi življenjski viharji ne morejo zlomiti.

Rebula je v knjigi Gorje zelene mu drevesu velik umetnik in človek. Zajel je iz svoje globine in razgrnil pred bravcem vrsto problemov sodobnega življenja, tako prepričljivo in srčno prizadeto, da nas knjiga bogati in nas sili k razmišljanju. Posebno poglavje je njegov jezik, ki je tako sočen, izbrušen in plemenit, da ga redko srečamo v sodobni slovenski literaturi.

Martin Jevnikar

Študentje na tržaškem Radiu

(nadaljevanje s str. 123)

Na vprašanje, ali te oddaje študentje sami poslušajo in ali jih poslušajo drugi, smo dobili odgovore:

Ivana Placer (maturantka) pravi, da pozna precej ljudi, ki študentovske oddaje dosledno poslušajo. Znanci zato, ker vedo, da igram tudi jaz. Toda pozneje se je izkazalo, da jih oddaje same navdušujejo, tako, da se ne vprašujejo več, ali igra tudi Ivana. Mladina jih je pritegnila. Seveda jih poslušajo kot oddaje študentov, ne pa poklicnih igralcev. Peter Švagelj pravi, da oddaje poslušajo precej nižješolcev, Peter Franza pa pozna v svojem okolišju vsaj kakih dvajset ljudi, ki te oddaje stalno poslušajo, ker mu to tudi povedo. Martin Breclj pa pozna med svojimi znanci »Devinski konec« vsaj kakih 30 poslušavcev, ker ga sprašujejo »kaj je bilo potem v zgodbi«.

Še kaka sodba o oddajah.

Že omenjena Ivana Placer pravi med drugim: »Vem, da mnoge poslušavce zanimajo te oddaje zato, ker jih izvajamo mladi. Pomembne se mi zde predvsem zato, ker mlade ljudi kulturno angažirajo. Sami se začnejo zanimati za to ali ono literarno delo, sami začno presojati, katero bi bilo boljše. Zraven pa se jim začne buditi tudi kritični čut do izvajanja, zato sodim, da so te oddaje zelo pozitivne. Zavedam se, da ni vse perfektno, kar smo naredili, vendar moram reči, da smo se trudili in da so oddaje za naše začetno delo bile

že dobre. Seveda se ne bavimo s tem delom poklicno.

Na vprašanje, katera dela so bila študentom in poslušavcem najbolj všeč, smo dobili med 40 odgovori, isto sodbo:

da jim je bila najbolj všeč oddaja Finžgarjevega romana Pod svobodnim soncem.

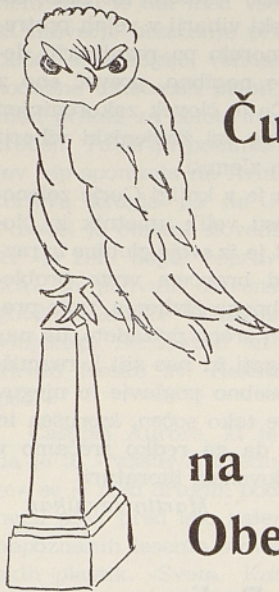
Na vprašanje, kakšna dela bi želeli izvajati, odgovarjajo:

Iz svetovne književnosti. Dramatizacije pa naj bi bile primerno izvedene, ne suženjsko v dolgih in nepogovornih stavkih, iz teksta prepisane

S. Kocjančič

Zora Koren: Petelin (linorez)

Čuk

na Obelisku

Vesti agencije Čuk

SINIL JE DAN

V porodnišnici Slovenskega zamejskega duha je sredi junija obetajoče zavekal novorojenček. Junij nam letos ni prinesel samo češenj. Prinesel nam je tudi nov mesečnik, DAN! Končno! Na koncu mukotrpne nosečnosti je naša skupna krovna mati SKGZ povila brhkega sinčka, ki mu je bilo dano svetlo ime DAN. DAN, dober dan!

Gledan v profil sicer novorojenček izdaja kakšne poteze MLADIKE, toda sicer je treba priznati, da je fanta kar lušno pogledati. Res, ne eksplodira ravno od živahnosti, toda to je po toliko prekinjenih nosečnosti razumljivo. A sicer priznajmo: kar papirnato polnoličen je, prav žametne tiskarske polti in, kar je glavno, kar krotkih oči, kljub svoji ne najkrotkejši mami. Pravijo, da je fantek tudi sicer dobro preskrbljen, da leži v kar honorarskih pernicah, tako da je na kakšno bodočo poroko s siromašno MLADIKO težko misliti, tudi če so pota ljubezni nepredvidljiva.

Zaenkrat mora biti MLADIKA samo vesela bratca, ki je tako glasno zajokal v naš zamejski dolgčas. Jokati v dvoje bo odslej skoraj toliko kot napol smejati se.

Ondan je MLADIKA obiskala svojega bratca v porodnišnici. V dar mu je prinesla šparovček za ideje in dragoceno listino: dovoljenje za prosto razprodajo po vsem ozemlju SR Slovenije, na katerega sama sicer čaka že od rojstva. Sicer mu je voščila dosti plodnih let in zvestobo imenu, ki ga je ob krstu, ki ga je z duhovniško rutino opravil dr. Metod Mikuš, dobil: da bi, DAN, znal z odprtimi očki gledati v ta naš božji memorandumski svet. Da se ne bi prevesil v VEČER, ker tega imajo že na Štajerskem, v Mariboru. Ali celo potemnel v NOČ in tako zašel v domeno ČUKa. Na koncu je MLADIKA še obesila na vrata modro pentljo z napisom, BRATCU, NAD KATERIM SEM ŽE OBUPALA.

Tudi ČUK je bil zraven. Novorojenčku je prinesel v dar ploščo KDO BO TEBE LJUBIL, srečni mami pa ploščo MAMMA SON TANTO FELICE. Zraven mu je voščil dosti smisla za humor. Da bi tudi on, ČUK, osamljenec v tej zamejski žalosti, zagledal ob njem kakšno sestrico. Recimo kakšno SOVO. ČUK bi stal na veji, SOVA pa na vereji, hopsasa.

Mamica, naša skupna krovna SKGZ, se dovolj dobro počuti. Na nedavnem občnem prosvetarskem zboru na Opčinah je bila sicer videti še nekoliko onemogla, nekam upadlih lic, celo prehlajena. Toda ni dvoma, da ji bo brhki DANČEK pomagal, da si bo psihološko opomogla.

VELIKOPOTEZNA POLITIČNA

AKCIJA ČUKA

(V svetovni ekskluzivi)

Alarmiran zaradi zaostrovanja položaja v Jugoslaviji in zaskrbljen za usodo slovenskega naroda je ČUK prešel od besed v odločno in konkretno politično akcijo.

Njegov nastop je sprožila novica, da je Hrvat dr. Branko Jelič, voditelj ustaško usmerjene emigracije v Zahodni Evropi, stopil v stik s predstavniki sovjetske vlade, ki naj bi jim za razkovanje Jugoslavije obljubil koncesije v lukah bodoče Hrvaške sovjetske republike.

Vznemirjeni ČUK je najprej čakal na kakršnokoli reakcijo v slovenskem zamejskem političnem prostoru. Dočakal pa je samo lokalistično kihanje: praznik češenj tu, praznik špargljev tam. Vse brez kakršnokoli vsenarodne razsežnosti. Tako je na koncu sklenil, da sam stopi v konkretno politično akcijo, ki naj v vsakem primeru zavaruje koristi milega mu slovenskega naroda.

V ta namen je te dni tvegaval potezo, vredno vsenarodne pozornosti. S posebno depešo se je obrnil naravnost na vlado Zveze sovjetskih socialističnih republik. Vsebina depeše je naslednja:

STROGO ZAUPNO

Tovariš dipl. inž. Leonid Brežnjev

Moskva - Kremelj

Vi pravite »gorod«, mi pa »grad«, Vi imate Ljubljanko, mi pa Ljubljano, Vi mejite na Ussuri, mi pa smo na Muri — zakaj naj bi torej v naših odnosih ne poudarjali predvsem tega, kar nas povezuje?

V duhu te povezljivosti se ČUK, Agencija za smeh, Trst, ob obetajoči se perspektivi Sovjetske republike Slovenije usoja obrniti na Vas z naslednjim elaboratom, kot partner k partnerju.

ČUK zaenkrat še ne ve, ali je zdravnik dr. Branko Jelič pediater, orinolaringoolog ali psihiater, toda na vsak način se izjavlja za njegovo politično vizijo. Zdaj gre samo za to, kako naj se v to snujočo se perspektivo vključi zamejska Slovenija.

Po globokem premisleku je ČUK prišel do spoznanja, da je v danih možnostih najrealnejša perspektiva pač ta, da slovensko zamejstvo stopi v Sovjetsko republiko Slovenijo s koncentracijo vseh svojih narodnih sil, in to na najširši ideološko-politični platformi. ČUK je sicer mnenja, da bi bila najidealnejša oblika nove slovenske vlade ta, da bi si ČUK pridržal ministrstvo za notranje zadeve, vsa druga ministrstva pa, začeni s ministrstvom za emigracijo delovne sile, prepustil Komunistični partiji. Toda ker bi bila ČUKu takšna dvobarbna vladavina le preveč dolgočasna, je prišel na drugačno za-

Čuk na Obelisku

misel. Ta zamisel je v tem, da ČUK predlaga visokemu partnerju sestavo vlade vsezamejske slovenske narodne enotnosti, ki naj izraža celotno politično dialektiko v našem slovenskem zamejskem prostoru, in sicer v najrazličnejših komponentah: KPI, SS, SIJ SLOVENSKE SVOBODE, SKGZ, vključno s kakšnim neodvisnežem.

Zato predlaga visokemu partnerju vlado vsezamejske narodne enotnosti v naslednji sestavi:

(Imena ministrov ostanejo zaenkrat v arhivu ČUKA.)

Predsednik vlade in minister za izgubljena področja (Argentina);

Minister za nepodpisano propagando in agitacijo: (ZDA);

Minister za narodno zavest (Gorica);

Minister za razlaščen področja: (Trst);

Minister za koncilsko reformo: (Rim);

Minister za slovensko pokrovnost: (Trst);

Minister za zvezo z vlado ZSSR: (Trst);

Minister brez portfelja: (Trst).

V zameno za Vašo pripravljenost, da vzame te v pretres ta izraz skupne slovenske politične volje v zamejstvu, sem jaz, ČUK pripravljen sprejeti resor ministrstva za notranje zadeve, obenem pa pristati na naslednje koncesije v korist vlade ZSSR;

1. na izključno uporabo ruskih rulet v igralnicah na slovenski obali,
2. na izključno točenje ruskega čaja v vsej zamejski Sloveniji,
3. na preimenovanje železniške postaje PIVKA v staro rusificirano svetniško ime ŠENTPJOTR NA KRASU.
4. Vam, tovariš Brežnjev, dosmrtno preskrbo v gostilni PRI RUSKEM CARJU na Ježici pri Ljubljani. V duhu doktrine Brežnjeva Vas pozdravlja na boj spremni

ČUK

Nadalj. z 2. str. platnic

tako, da je Ljubljana črna, Trst pa (duhovno) bel. Toliko bi res lahko že vsakdo presodil. Če je »kritik« v Mladiki mislil samo Vernierov članek »Trst in vzhodna meja — politika in čustva« imata urednika seveda prav. Toda ni se treba sklicevati na ljubljansko Delo, kot zglede, da ne gre za razmetavanje denarja. Ljubljansko delo je dnevnik in mu ni treba varčevati s prostorom, ampak gleda, kako ga zapolniti.

Poglavje zase pa so Mostova pojmovanja o odprtosti in o enotnem kulturnem prostoru. Sedaj urednika že pozabita, da so kritiki imeli v mislih le sedanjo usmeritev na novo zasnovane vsebine. Pokličeta na pomoč vso kulturno preteklost revije. Toda če že odgovarjata, naj se držita okvira kritične misli, ne pa tistega, česar nihče ni imel v mislih. Ne pojasnita, zakaj bi kaka italijanska tržaška revija, če italijanski Trst ni provincialen in je za dialog, ne žrtvovala prostora za dvojezičnost in za miselni most. Saj razpologajo te revije z mnogo večjimi sredstvi in tudi redno izhajajo. Zakaj bi morali ravno mi žrtvovati svoje skromnosti za še večje in se iti poskusiti, za katere ni dovolj spodbudnih znakov (kljub tolikim tiskom so sednje kulturne strani), da bi imeli odločilen uspeh.

Naiven je argument, da ne gre obravnavati izključno problematike, ki seže od Nabrežine do Bazovice in od miljskih hribov do Fernetičev, ali da bi se želelo opustiti povezavo s tukajšnjo italijansko kulturo in z Ljubljano. Tega gotovo ni nihče imel v mislih, bistvo je nekaj drugega: primorsko ali samo tržaško okolje ima zadosti tradicije in duhovne osnove, da lahko kulturno samostojno raste in mu ni treba zato posnemanja in kopiranja ne Ljubljane ne ital. Trsta. Urednika to spregledata ali pa ne razumeta.

Toda konec njunega odgovora vse pojasni: fiksna ideja o izolaciji (osamitvi) in celo mučeništvo v njej. Toda če mi to izolacijo podrobno prikažeta, praktično utemeljita, če naj se je že bojimo, jima bom pritrnil. Toda to ne bo pome-

nilo posnemanja in kopiranja zaradi tako imenovane odprtosti, ampak izvirno rast in prispevek celotni slovenski kulturi.

J. Šavli

KOROŠKA

Koroška problematika, to je skupek problemov, ki zadevajo politično, kulturno in gospodarsko življenje koroških Slovencev, ni tako enostavna. da bi jo lahko katalogizirali z nekaj stavki. Na Koroškem teko čudni. večkrat tudi grenki dnevi našemu slovenstvu. Prepiri okrog Korošana, dijaškega doma, oz. hotela p. Tomažiča, so nevarno načeli možnost sožitja med koroškimi Slovenci samimi. Vse skupaj bi lahko bila burka — vsaj za nekoga, ki od daleč in brez strasti spremlja takšna dogajanja — če ne bi bila igra tako nevarna, kot se je dejansko izkazala. V tako burko je udarilo Kladivo in zaneslo koroško slovensko mladino v naročje komunizmu. Kjer se prepirata dva... Ne pater Tomažič ne koroški akademiki sami si najbrž niso v začetku mislili, da bo vsa stvar šla tako daleč in zlezla na tako nevarna tla. Vmes, oz. v ozadju vsega je stala celovška Mohorjeva družba. Bile so nadalje lanske leto zelo vroče volitve, ki so koroške Slovence spet razburile, posebno vroče je bilo okrog Narodnega sveta koroških Slovencev. Predsednik dr. Vospernik je vozil, kot je pač mogel, saj so ga starejši nekdanji politiki pustili takorekoč na cedilu, namesto, da bi — še mlademu — dali krepko roko (starejšim voditeljem, pardon, politikom, se tako rado zgodi, pa ne samo na Koroškem, da ne znajo ločiti med personalistično politiko in med objektivnim političnim stanjem, in se vedno iz neke užaljenosti postavijo v ostro opozicijo, ki potem rada zapelje v slepo ulico. Častna izjema na Koroškem dr. Joško Tischler).

Zakaj pišem vse to? Zato, da bi Katoliškemu glasu v Gorici iskreno svetoval, naj se ne spušča v personalizme na Koroškem. KG je objavil že nekaj člankov s Koroškega, v katerih se je spravljal nad sedanje vodstvo Narodnega sveta Koroških Slovencev in nad dr. Vospernika še posebej. Ne vemo, kdo piše tiste član-

Dalje na 4. strani platnic

ke, gotovo pa je, da ne gre za tržaško ali goriško pero. Kakšen interes ima KG objavljati take članke, kot je bil objavljen dne 17. junija t.l., v katerem beremo dobesedno tole gorostasno trditev: »Naš tednik, glasilo desničarsko usmerjenega Narodnega sveta Koroških Slovencev, je poročal o občnem zboru (Mohorjeve družbe, op. p.) v osmih vrsticah...«?

Ne poznam celotnega sestava sedanjega odbora NSKS, toda mislim, da so v njem dr. Vospernik, dr. Zerzer, dr. Tischler, Tolmajer in dr. Kaj so to desničarji? Dobro, če so ti desničarji, potem je nujno, da je na drugi strani opozicija samih levičarjev, z Mohorjevo, Tomažičem in dr. Inzkom vmes!

Ne, dragi Korošci, ki pišete take stvari v KG, to ni lepo, da si dajete take etikete, na veliko veselje marsikoga. In svetovali bi tudi KG naj takih člankov, iz katerih veje sam personalizem, ne objavlja. Komu na uslugo? Gotovo ne zdravi politiki in zdravemu napredku slovenstva na Koroškem.

KG je objavil že vrsto odličnih analiz koroškega stanja izpod peresa dr. Rudolfa Klinca, zadnjič je objavil zelo dober uvodnik z naslovom »Koroška znamenja — znamenja časa?« To je pravilna pot: kritična, a objektivna, predvsem pa daleč od vsega, kar tako diši po jazu kakega užaljenca.

Koroška situacija je preveč težka in žalostna, da bi se šli metanje polen pod noge! V vseh odborih zamejskih organizacij, posebej demokratičnih in krščanskih, čaka preveč dela, pomoči, sodelovanja, da bi se šli take osebne napade. V dialogu, v strpnosti delajmo za jutrišnji dan, čeprav nismo vedno na vrhu... Delo za narod čaka slehernika, kjerkoli je in kakršnokoli mesto zavzema v naših organizacijah.

PRIJATELJ KOROŠKE
IN KOROŠCEV

R I M - Slovenski „Hotel Bled“ ITALIJA
Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783
Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3
Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

Za dobro voljo

Oče vzame sina s seboj na lov.

Sin: »Očka, tam je, tam, ptič, na tisti veji.«

Oče: »Kje — ne vidim ga.«

Sin: »Ustrelji, kar ustrelji, saj ga vidim.«

☆

»Gospa, imate kaj proti, če peljem vašo hčerko do Sosljana?«

»Nikakor ne dovolim.«

»O, gospa, saj sva vendar zaročena. Kaj se ne zanesete name?«

»Popolnoma.«

»Torej se ne zanesete na hčerko?«

»Tudi nanjo se zanesem, le na oba skupaj se ne.«

☆

Zdravnik: »Če hočete, da vam otekline na prstu uplahne, morate opustiti vsak alkohol.«

Pacijent: »In zaradi ubogega prsta naj prenaša muke vse moje telo.«

Očka bere v časopisu, da bo obiskal državo predsednik sosednje države:

»Sprejeli ga bomo z dvajsetimi topovskimi strelji.«

Mihec pa: »Ampak, očka, če ga zadenejo takoj s prvim, ali bodo vseeno ustrelili še devetnajstkrat?«

☆

»Mami, kupi mi sestrico!«

»Punčke so zelo drage, Marjanca.«

»Pa vzemi kakšno z napako, saj ima Saškova sestra tudi pobit nos.«

☆

Učitelj je pojasnjeval kaj je sestavina.

»Naštejte mi primere!«

Učenci so rekli: Medenina, bron, potem pa se je ustavilo... dokler ni iz zadnje klopi prišel še en odgovor: Enolončnica.

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1886

TRST
TRG S. GIOVANNI, 1
TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Znani slikar je slavil svojo osemdesetletnico. Neka gospa mu je čestitala:

»Vi ste vedno mladi! Saj nimate osemdeset let, ampak štirikrat dvajset.«

Slikar pa smehljaje: »Še manj, gospa. Dvajsetkrat štiri!«

☆

Iz šolske naloge: Čisto mlad se je Napoleon poročil z Josephino Baker. Ker pa ni bilo otrok, je pustil Josephine in se poročil s Heleno.«

Gospa stopi v trgovino:

»Oprostite, danes zjutraj sem plačala račun, a sem šele sedaj opazila, da ste se zmotili, ko ste mi dali ostanek.«

»Gospa, drugič preštejte takoj, mi je žal, zdaj ne morem več vzeti vpoštev.«

»Ne? No prav. Torej je mojih teh petsto lir, ki ste mi jih dali preveč.«

☆

»Matija, pomirjiva se, saj si moramo odpustiti. Si slišal gospoda župnika, da bomo nekoč vsi prah.«

On pa, še vedno nejevoljen: »Že prav, že prav, a jaz mislim, da boš ti takrat smodniški prah.«

☆

»Mami, zakaj pa gre očka vedno s prijatelji ven? Ali mu dekleta niso všeč?«

Ta številka je bila zaključena 1. julija 1971. Prihodnja izide septembra.